ПРЫВЕТ ВАМ, ЗОРНЫЯ ГЕРОІ!

ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 66 (1703) | Пятніца, 17 жніўня 1962 года | Цана 4 кап

ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

У адпаведнасці з праграмай палёту 15 жніўня 1962 года ў зададзеным раёне зроблена пасадка касмічных караблёў «Усход-3» з касманаўтам таварышам Нікалаевым Андрыянам Рыгоравічам і «Усход-4» з касманаўтам таварышам Паповічам Паўлам Раманавічам. Касмічныя караблі «Усход-3» і «Усход-4» прызямліліся нармальна.

Час прызямлення касманаўтаў:

— таварыша Нікалаева Андрыяна Рыгоравіча — 9 гадзін 55 мінут.

— таварыша Паповіча Паўла Раманавіча — 10 гадзін 01 мінута.

Пасля касмічнага палёту і прызямлення абодва касманаўты адчуваюць сябе добра.

ДА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ І НАРОДАЎ САВЕЦКАГА САЮЗА! ДА НАРОДАЎ І ЎРАДАЎ УСІХ КРАІН! ДА ЎСЯГО ПРАГРЭСІЎНАГА ЧАЛАВЕЦТВА!

ЗВАРОТ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС, ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР І ЎРАДА САВЕЦКАГА САЮЗА

У летапіс асваення касмічнай прасторы ўпісана новая слаўная старонка. Упершыню ў свеце савецкія лётчыкі-касманаўты ажыццявілі на караблях-спадарожніках тераічны, бяспрыкладны па сваёй складанасці і працягласці групавы палёт у космас.

11 і 12 жніўня 1962 года магутныя савецкія ракеты вывелі на арбіты вакол Зямлі караблі-спадарожнікі «Усход-3» і «Усход-4», пілатуемыя лётчыкамі-касманаўтамі — грамадзянамі Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, камуністамі таварышамі Нікалаевым Андрыянам Рыгоравічам і Паповічам Паўлам Раманавічам.

Праявіўшы найвялікшую мужнасць і гераізм, таварышы Нікалаеў і Паповіч зрабілі шматдзённы групавы палёт вакол Зямлі, бліскуча выканалі намечаную праграму і паспяхова прызямліліся ў зададзеным раёне на тэрыторыі нашай Радзімы — Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Касмічны карабель-спадарожнік «Усход-3», кіруемы таварышам Нікалаевым, за 95 гадзін, гэта значыць амаль за 4 сутак абляцеў больш 64 разоў вакол зямнога шара і прайшоў адлегласць больш 2 мільёнаў 600 тысяч кіламетраў.

Касмічны карабель-спадарожнік «Усход-4», кіруемы таварышам Паповічам, за 71 гадзіну, гэта значыць амаль за 3 сутак абляцеў больш 48 разоў вакол нашай планеты і прайшоў адлегласць каля 2 мільёнаў кіламетраў.

Сумесны палёт двух касмічных караблёў праходзіў на блізкай адлегласці адзін ад аднаго. Паміж лётчыкамі-касманаўтамі ажыццяўлялася непасрэдная ўстойлівая двухбаковая радыёсувязь. Узлёт і пасадка караблёў-спадарожнікаў здзейснены ў строгай адпаведнасці з намечанымі планамі. Апаратура караблёў на працягу ўсяго знаходжання ў космасе дзейнічала бездакорна. Стан здароўя абодвух касманаўтаў у час палёту быў выдатны, настрой бадзёры, працаздольнасць захоўвалася поўнасцю. У час палёту яны выканалі вялікую праграму навуковых даследаванняў. Здароўе лётчыкаў-касманаўтаў пасля вяртання са складанага касмічнага палёту добрае.

Такі групавы палёт забяспечан перш за ўсё дасканаласцю касмічных караблёў, дакладнасцю навуковых разлікаў, выключнай дакладнасцю і зладжанасцю работы ўсіх савецкіх людзей, якія ўдзельнічалі ў выкананні гэтага адказнага задання.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Урад Савецкага Саюза з найвялікшай радасцю і задавальненнем адзначаюць, што савецкія лётчыкі-касманаўты, вучоныя, канструктары, інжынеры, тэхнікі і рабочыя, якія ўдзельнічалі ў стварэнні касмічных караблёў і абслугоўванні іх палётаў у космасе, з гонарам выканалі свой абавязак перад Радзімай, перад прагрэсіўным чалавецтвам.

Шматдзённы групавы палёт вакол Зямлі знамянуе новы этап у даследаванні космасу. Упершыню ў час палётаў была ажыццёўлена радыёсувязь не толькі касмічнага карабля з Зямлёй, але і паміж касмічнымі караблямі, якія знаходзіліся ў палёце, на розных дыстанцыях. Навука ўзбагацілася найкаштоўнейшымі данымі аб стане чалавечага арганізма ва ўмовах касмічнага палёту. Два касманаўты, якія рабілі адначасова групавы палёт, падтрымліваючы паміж сабой сувязь і кіруючы караблямі, каардынавалі адзін з адным свае дзеянні, абменьваліся звесткамі аб абстаноўцы, аб рабоце апаратуры, параўноўвалі вынікі назіранняў. Цяпер ужо зусім відавочна, што савецкім лётчыкам-касманаўтам падуладны адлегласці, якія вылічваюцца мільёнамі кіламетраў. Набліжаецца час, калі яны павядуць магутныя касмічныя караблі да планет сонечнай сістэмы.

Вялікі подзвіг таварышаў Нікалаева і Паповіча ўзнімае яшчэ вышэй славу нашай Айчыны, ярка дэманструе дасягненні высакаразвітай савецкай эканомікі, перадавой савецкай навукі і тэхнікі, неаспрэчныя перавагі сацыялістычнага ладу.

Савецкія героі космасу — гэта людзі, якія выйшлі з глыбінь народа, выхаваны ў радах нашай слаўнай Камуністычнай партыі. Яны выхаваны на высокіх ідэалах сацыялізма і камунізма, да канца адданыя свайму народу, сваёй Радзіме. Яны ўвасабляюць непарушную дружбу сацыялістычных нацый СССР. Услед за рускімі таварышамі Гагарыным і Цітовым космас штурмавалі сын чувашскага народа таварыш Нікалаеў і сын украінскага народа таварыш Паповіч. У адзінай брацкай сям'і народы Савецкага Саюза будуюць камунізм, у адзіным страі яны ідуць і на штурм космасу ў інтарэсах міру і прагрэсу, шчасця ўсяго чалавецтва.

Імёны камуністаў Юрыя Гагарына, Германа Цітова, Андрыяна Нікалаева і Паўла Паповіча сталі ўвасабленнем гераізму, творчага генія і працавітасці нашага народа. Савецкія касманаўты — верныя і дастойныя сыны нашай Радзімы, вялікай ленінскай Камуністычнай партыі. Гэта людзі непахіснай мужнасці, вялікіх ведаў, высокай культуры і маральнай чысціні.

Цяпер увесь свет бачыць, што камуністы ўпэўнена ідуць у авангардзе чалавецтва на Зямлі і ў космасе, што сацыялізм — гэта і ёсць тая надзейная стартавая пляцоўка, з якой Савецкі Саюз паспяхова накіроўвае ў космас свае магутныя дасканалыя касмічныя караблі.

Новыя выдатныя поспехі ў асваенні космасу пераканаўча паказваюць, што камунізм атрымлівае адну перамогу за другой у мірным спаборніцтве з капіталізмам. Натхнёны рашэннямі XXII з'езда, новай Праграмай партыі савецкі народ упэўнена будуе камуністычнае грамадства, пракладваючы ўсяму чалавецтву шлях да светлай будучыні.

Збываецца прадбачанне вялікага Леніна аб пераўтвараючай ролі навукі, тэхнікі і культуры ў развіцці грамадства. «Раней, — гаварыў Уладзімір Ільіч, — увесь чалавечы розум, увесь яго геній тварыў толькі для таго, каб даць адным усе даброты тэхнікі і культуры, а другіх пазбавіць самага неабходнага — адукацыі і развіцця. Цяпер жа ўсе цуды тэхнікі, усе заваёвы культуры стануць агульнанародным здабыткам, і з гэтага часу ніколі чалавечы розум і геній не будуць ператвораны ў сродкі насілля, у сродкі эксплуатацыі. Мы гэта ведаем, — і хіба ў імя гэтай найвялікшай гістарычнай задачы не варта працаваць, не варта аддаць усіх сіл! І працоўныя здзейсняць гэту тытанічную гістарычную работу, бо ў іх закладзены дрэмлючыя вялікія сілы рэвалюцыі, адраджэння і абнаўлення».

Наша партыя, наш народ ідуць па шляху, указаным Леніным. Цяпер усе бачаць, якія цуды здзяйсняюць абуджаныя рэвалюцыяй гіганцкія творчыя сілы свабодных народаў Савецкай Радзімы.

У наш час навука і тэхніка адкрываюць бязмежныя магчымасці для авалодання сіламі прыроды і ўсебаковага іх выкарыстання на карысць чалавека. Вялікія адкрыцці навукі толькі тады могуць служыць паляпшэнню ўмоў жыцця, калі яны выкарыстоўваюцца ў мірных мэтах, у імя шчасця людзей.

Савецкая дзяржава паслядоўна і настойліва змагаецца за трывалы мір ва ўсім свеце. З мірнымі мэтамі зроблены і новыя палёты савецкіх касмічных караблёў.

Чалавецтва прагне трывалага міру на зямлі, і ні адзін урад не можа не лічыцца з гэтым. Наколькі вялікая нянавісць народаў да ворагаў міру, ярка паказаў Сусветны кангрэс за ўсеагульнае раззбраенне і мір, які нядаўна адбыўся ў Маскве. Ад імя ўсіх народаў кангрэс гнеўна асудзіў мілітарысцкія колы заходніх дзяржаў і заклікаў да актыўнай барацьбы за ўсеагульнае і поўнае раззбраенне пад строгім міжнародным кантролем, за забарону навечна выпрабаванняў ядзернай зброі.

Савецкі ўрад зноў урачыста заяўляе, што ён поўнасцю падтрымлівае патрабаванні народаў аб забеспячэнні трывалага міру ва ўсім свеце і робіць усё неабходнае для ажыццяўлення гэтых справядлівых патрабаванняў.

Савецкі ўрад зноў звяртаецца да ўсіх урадаў і народаў з заклікам яшчэ больш настойліва змагацца за пазбаўленне чалавецтва ад пагрозы тэрмаядзернай вайны, за непарушны мір на зямлі. Савецкія людзі ўпэўнены ў тым, што сваёй упартай барацьбой народы адстаяць справу міру.

Гераічныя подзвігі лётчыкаў-касманаўтаў таварышаў Нікалаева і Паповіча напаўняюць сэрцы савецкіх людзей, усіх сумленных людзей свету радасцю і гордасцю, клічуць наш народ да новых поспехаў у камуністычным будаўніцтве!

Уперад, да перамогі справы міру і прагрэсу!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС | ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР | САВЕТ МІНІСТРАЎ СССР

ШЧЫРАЯ РАЗМОВА

15 жніўня 1962 года касманаўты Андрыян Рыгоравіч Нікалаеў і Павел Раманавіч Паповіч праз некалькі гадзін пасля прызямлення пазванілі па тэлефоне М. С. Хрушчову ў Ялту, дзе адпачываюць М. С. Хрушчоў і Л. І. Брэжнеў.

Мікіта Сяргеевіч у гэты час гутарыў з членам англійскага парламента панам Дж. Кронінам.

— Прабачце мне, — сказаў М. С. Хрушчоў, звяртаючыся да Кроніна. — Але я вымушаны на некалькі мінут перапыніць нашу гутарку і пагаварыць з касманаўтамі. Прашу пачакаць. А калі хочаце, калі ласка, можаце прысутнічаць пры маёй размове з касманаўтамі.

Пан Кронін сказаў: — Я буду шчаслівы, калі Вы мне дазволіце прысутнічаць.

— Калі ласка, — адказаў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў.

Таварыш Хрушчоў запрасіў Л. І. Брэжнева, які прыбыў да Мікіты Сяргеевіча, пазнаёміў яго з Дж. Кроніным, і яны ўсе разам накіраваліся ў кабінет да тэлефона.

Ніжэй друкуецца запіс размовы па тэлефоне М. С. Хрушчова і Л. І. Брэжнева з касманаўтамі.

М. С. Хрушчоў: Добры дзень, дарагі таварыш Нікалаеў. Вы мяне добра чуеце?

А. Р. Нікалаеў: Добра чую.

М. С. Хрушчоў: А я Вас выдатна чую. Чую Ваш такі ж бадзёры голас, як і ў першы дзень Вашага палёту ў космасе.

А. Р. Нікалаеў: Дзякую, дзякую!

М. С. Хрушчоў: Вельмі рад віташь Вас. Я захоплен, не ведаю, якія словы падабраць, каб выказаць свае пачуцці.

А. Р. Нікалаеў: Дзякую, Мікіта Сяргеевіч. Вялікае дзякуй!

М. С. Хрушчоў: Вы праславілі нашу Радзіму, праславілі народы Савецкага Саюза і свой чувашскі народ. Некаторыя людзі, асабліва за рубяжом, слаба ведаюць нацыянальны састаў Савецкага Саюза, не ўсе ведаюць, што ёсць Чувашская Аўтаномная Рэспубліка. Цяпер увесь свет будзе ведаць, што ў Савецкім Саюзе ёсць чувашы, што чувашскі народ займае дастойнае месца ў вялікай сацыялістычнай сям'і савецкіх народаў і ўносіць свой выдатны ўклад у будаўніцтва камунізма, у развіццё тэхнікі, у асваенне космасу.

А. Р. Нікалаеў: Дзякую, Мікіта Сяргеевіч.

М. С. Хрушчоў: Думаю, што чувашы, як і ўсе савецкія людзі, адчуваюць пачуццё радасці, ганарацца Вашым подзвігам.

А. Р. Нікалаеў: Дзякую Вам, Мікіта Сяргеевіч, за добрыя словы.

М. С. Хрушчоў: Калі я працаваў на рудніках Данбаса, то там працавала многа чувашоў, і я іх добра ведаю, гэта працавіты народ.

А. Р. Нікалаеў: Мікіта Сяргеевіч, яшчэ раз дзякую за цёплыя словы, дзякуй!

М. С. Хрушчоў: Усе народы Савецкага Саюза аб'ядналіся ў барацьбе за вялікую агульную справу, якой мы ўсе служым, — справу будаўніцтва камунізма. Нашы народы агульнымі намаганнямі развіваюць эканоміку, навуку, узнімаюць культуру, паспяхова будуюць камунізм.

Андрыян Рыгоравіч, скажыце, як праходзіў Ваш палёт і як Вы сябе адчуваеце?

А. Р. Нікалаеў: Мікіта Сяргеевіч, дазвольце далажыць.

Таварыш Першы Сакратар Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Старшыня Савета Міністраў СССР! З вялікай радасцю дакладваю Вам, што заданне Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савецкага ўрада паспяхова выканана. Касмічны карабель «Усход-3» зрабіў трохсутачны касмічны палёт. На працягу трох сутак у палёце разам з маім касмічным братам падпалкоўнікам Паповічам, які пілатаваў карабель «Усход-4». Усе сістэмы працавалі нармальна, адчуваю сябе выдатна, гатовы да выканання любога задання партыі і ўрада. Лётчык-касманаўт маёр Нікалаеў.

М. С. Хрушчоў: Таварыш Нікалаеў! Па-мойму, Вы агаварыліся, што трое сутак лялалі. Вы лятаі чацвёра сутак.

А. Р. Нікалаеў: Так, Мікіта Сяргеевіч, я лятаў чацвёра сутак. Але разам з Паповічам, у саставе пары, як у лётчыкаў гавораць, мы лятаі на працягу трох сутак. Мы ўвесь час мелі цесную радыёсувязь, увесь час перагаварваліся. Палёт прайшоў вельмі добра.

М. С. Хрушчоў: Яшчэ раз віншую Вас. Вельмі рад. Ганаруся. Прызнаюся, вельмі хваляваўся за Вас.

А. Р. Нікалаеў: Я, напэўна, менш хваляваўся, Мікіта Сяргеевіч, чым Вы.

М. С. Хрушчоў: Можа быць Вы і менш хваляваліся. Вы былі ў космасе, старанна рыхтаваліся да гэтага палёту, а я быў на Зямлі. Усе гэтыя дні хадзіў па зямлі і думаў, як Вы лятаеце ў космасе. Думаў, як сябе адчуваюць нашы касманаўты таварышы Нікалаеў і Паповіч. Калі я даведваўся, што Вы адчуваеце сябе добра, бадзёра, што тэхніка працуе бездакорна, я крыху супакойваўся. Усе мы ганарымся Вамі, ганарымся вучонымі, інжынерамі, тэхнікамі, рабочымі, якія стварылі гэты выдатны карабель.

А. Р. Нікалаеў: Дзякую, Мікіта Сяргеевіч, дзякую!

М. С. Хрушчоў: Буду чакаць Вас у Маскве. Да Вашага прыбыцця ў Маскву я таксама буду там, буду Вас сустракаць разам з членамі Прэзідыума Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі і ўрада, прадстаўнікамі народа.

Да пабачэння, да хуткай сустрэчы. Запрасіце, калі ласка, да тэлефона таварыша Паповіча.

А. Р. Нікалаеў: Дзякую, Мікіта Сяргеевіч! Да хуткай сустрэчы ў Маскве. Перадаю трубку падпалкоўніку Паповічу.

П. Р. Паповіч: Ало, Мікіта Сяргеевіч!

М. С. Хрушчоў: Слухаю Вас, Павел Раманавіч Паповіч.

П. Р. Паповіч: Таварыш Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Старшыня Савета Міністраў СССР! Рад далажыць Вам, што заданне ўрада здзейсніць групавы касмічны палёт паспяхова выканана. Карабель «Усход-4» разам з караблём «Усход-3», які пілатаваў касманаўт маёр Андрыян Нікалаеў, трое сутак знаходзіліся ў сумесным палёце і падтрымлівалі паміж сабой радыёсувязь.

Стан здароўя выдатны. Гатовы выканаць любое заданне партыі і ўрада. Падпалкоўнік Паповіч.

М. С. Хрушчоў: Вітаю Вас, таварыш Паповіч. Рад чуць бадзёрае гучанне Вашага голасу, Вашу заяву, што ў Вас выдатны стан здароўя і што Вы гатовы выканаць любое даручэнне, якое Вам будзе дадзена партыяй і ўрадам. Віншую Вас і жадаю невычарпальнага добрага, бадзёрага здароўя.

П. Р. Паповіч: Вялікае дзякуй, Мікіта Сяргеевіч.

М. С. Хрушчоў: Шчыра вітаю Вас.

П. Р. Паповіч: Дзякую, да сустрэчы.

М. С. Хрушчоў: Я ўжо гаварыў таварышу Нікалаеву, мы сустрэнем Вас дастойна. Увесь народ радуецца Вашым поспехам, святкуе.

П. Р. Паповіч: Я першы радзянскі касманаўт з Украіны.

М. С. Хрушчоў: Мне гавораць, што ўся Украіна трыумфуе. І бацька Ваш вусы так закруціў, як Тарас Бульба.

П. Р. Паповіч: Мой бацька вусы круціць!

М. С. Хрушчоў: Я бачыў фатаграфію Вашага бацькі ў «Праўдзе». Гэта такі запарожскі казак, як бацькам яго Вы гаворыце: «Дай казак і шаблю».

П. Р. Паповіч: А ён, Мікіта Сяргеевіч, падобны на Тараса Бульбу.

М. С. Хрушчоў: Так, падобны. Вельмі рад, ганаруся Вамі, Вамі ганарыцца ўвесь савецкі народ, ганарыцца Украіна. І не толькі Украіна, але і руская, усе народы Савецкага Саюза, усе сумленныя людзі зямлі, якія хочуць жыць у міры з усімі народамі. Яны ганарацца гэтым подзвігам таму, што значэнне яго не абмяжоўваецца нацыянальнымі рамкамі, ён выходзіць далёка за межы нацыянальных рамак і з'яўляецца подзвігам на карысць усіх народаў, на карысць міру і прагрэсу.

П. Р. Паповіч: Вялікае дзякуй. Я зразумеў Вас добра.

М. С. Хрушчоў: Жадаю Вам поспеху. Не буду Вас стамляць, ідзіце цяпер адпачываць, цяпер па-сапраўднаму ўжо. Хоць у космасе ў Вас было больш цішыні, чым тут, але Вы, напэўна, вельмі стаміліся. Мы Вам такой цішыні абяцаць не можам.

П. Р. Паповіч: Гэта правільна. Тут горача, а там быў паўнейшы камфорт.

М. С. Хрушчоў: Ну, тут мы Вам такога камфорту даць не зможам.

П. Р. Паповіч: Ну што ж зробіш.

М. С. Хрушчоў: Будзем жыць разам, працаваць, ствараць камфорт. Да пабачэння.

П. Р. Паповіч: Дзякую. Да пабачэння.

М. С. Хрушчоў: Жадаю поспехаў. Усяго добрага.

Са мной побач знаходзіцца таварыш Брэжнеў Леанід Ільіч. І ён таксама хвалюецца і хоча сказаць Вам сваё цёплае слова. Перадаю яму трубку.

П. Р. Паповіч: Калі ласка. Да пабачэння, Мікіта Сяргеевіч.

Л. І. Брэжнеў: Добры дзень, таварыш Паповіч.

П. Р. Паповіч: Падпалкоўнік Паповіч слухае Вас.

Л. І. Брэжнеў: Дарагі Павел Раманавіч! Я спяшаюся перадаць свае пачуцці захаплення і гордасці за Вас, бясконцай радасці за здзейснены подзвіг.

П. Р. Паповіч: Вялікае дзякуй!

Л. І. Брэжнеў: Я хачу таксама, як Мікіта Сяргеевіч, выказаць не толькі захапленне, але і добрыя пажаданні здароўя на многія гады і новых творчых поспехаў на славу нашай вялікай Радзімы і нашага народа.

П. Р. Паповіч: Вялікае дзякуй.

Л. І. Брэжнеў: Абдымаю Вас моцна, па-ўкраінску, як земляка.

П. Р. Паповіч: Дзякую, дзякую.

Л. І. Брэжнеў: Бажаю ўсяго найкрашчага.

П. Р. Паповіч: Дзякую.

Л. І. Брэжнеў: А дзе ж ваш нябесны брат?

П. Р. Паповіч: Калі ласка, ён тут. Вялікае дзякуй!

Л. І. Брэжнеў: Андрыян Рыгоравіч?

А. Р. Нікалаеў: Я слухаю Вас.

Л. І. Брэжнеў: Я сардэчна віншую Вас.

А. Р. Нікалаеў: Дзякую.

Л. І. Брэжнеў: Я таксама, як і Мікіта Сяргеевіч і ўвесь савецкі народ, захоплены Вашай мужнасцю і бязмежным подзвігам.

А. Р. Нікалаеў: Вялікае дзякуй.

Л. І. Брэжнеў: Жадаю Вам самага найлепшага здароўя, новых дзярзанняў і поспехаў у Вашай высакароднай працы.

А. Р. Нікалаеў: Дзякую.

Л. І. Брэжнеў: Яшчэ раз абдымаю Вас. Да пабачэння.

А. Р. Нікалаеў: Да пабачэння. Дзякую.

НЯБЕСНЫЯ БРАТЫ

Як бліскавіцы след — ракет барозны...
Глядзелі мы здзіўлёнымі вачыма:
І цішай раніцай і ноччу позняй
За роднымі, адважнымі сачылі.

Лікуе сёння родная планета —
Усе, хто сэрцам чысты, чалавечны,
Бо ведаюць, — палёт шчаслівы гэты —
Бліскучы крок у сонечную вечнасць.

Ізноў яны між намі на зялёнай
Зямлі бацькоўскай, што памаладзела.
Працягнуць к героям рук мільёны —
Такая ж незвычайная падзея!

Браты Гагарына, браты Цітова
Памножылі палётам нашу славу.
Ім — кветкі усе, ім сэрца, песні-словы
У Маскву Радзіма шчыра прыслала.

Кастусь ШАБЕЛЬ.

* * *

Кожную хвіліну з непакоем
Мы сачылі.
Каб абняць хутчэй.
На Зямлю вярнуліся героі,
— На сэрцы стала весялей.

Югеn КРУПЕНЬКА.

САРДЭЧНАЕ ВІНШАВАННЕ

ВУЧОНЫМ І КАНСТРУКТАРАМ, ІНЖЫНЕРАМ, ТЭХНІКАМ І РАБОЧЫМ, УСІМ КАЛЕКТЫВАМ І АРГАНІЗАЦЫЯМ, ЯКІЯ ЎДЗЕЛЬНІЧАЛІ Ў АЖЫЦЦЯЎЛЕННІ ГРУПАВОГА ПРАЦЯГЛАГА КАСМІЧНАГА ПАЛЁТУ КАСМАНАЎТАЎ НА КАРАБЛЯХ-СПАДАРОЖНІКАХ «УСХОД-3» І «УСХОД-4». САВЕЦКІМ КАСМАНАЎТАМ ТАВАРЫШУ НІКАЛАЕВУ АНДРЫЯНУ РЫГОРАВІЧУ, ТАВАРЫШУ ПАПОВІЧУ ПАЎЛУ РАМАНАВІЧУ

Дарагія таварышы!

Паспяхова завершан першы ў гісторыі групавы працяглы палёт у касмічнай прасторы двух савецкіх караблёў «Усход-3» і «Усход-4», пілатуемых грамадзянамі Савецкага Саюза таварышам Нікалаевым Андрыянам Рыгоравічам і таварышам Паповічам Паўлам Раманавічам. Атрымана новая бліскучая перамога ў асваенні космасу!

Прыемна ўсведамляць, што савецкія людзі першымі праклалі трасы ў глыбінях касмічнай прасторы. Мужныя касманаўты Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч сваім рэкордным па працягласці і складанасці палётам, які выканаў вялікую праграму навуковых даследаванняў, унеслі новы дастойны ўклад у скарбонку перадавой савецкай навукі, памножылі славу нашай Радзімы. Савецкі народ захоплены гераічным подзвігам сваіх сыноў.

Гэты подзвіг, як і подзвіг першых савецкіх касманаўтаў, увойдзе ў стагоддзі, будзе заўсёды служыць узорам непахіснай волі, мужнасці і адвагі.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР сардэчна і горача вітаюць і віншуюць вас, дарагія таварышы Нікалаеў Андрыян Рыгоравіч і Паповіч Павел Раманавіч, з паспяховым завяршэннем групавога працяглага палёту ў касмічнай прасторы і шчаслівым вяртаннем на родную савецкую зямлю. Жадаем вам моцнага здароўя і новых поспехаў у вашай высакароднай працы ў славу Радзімы.

Касмічныя караблі «Усход-3» і «Усход-4» з'яўляюцца новым найвялікшым дасягненнем савецкай навуковай і канструктарскай думкі. Ажыццяўленне на гэтых караблях групавога палёту ў космасе — новы трыумф савецкай навукі і тэхнікі, творчага генія нашых вучоных, канструктараў, інжынераў, тэхнікаў і рабочых. Гэты палёт будзе мець велізарнае значэнне для ажыццяўлення новых палётаў у космас і на іншыя планеты сонечнай сістэмы.

Канструкцыя караблёў і іх апаратура вытрымала ўсе выпрабаванні ў складаных умовах касмічных палётаў. Касманаўтамі выканана велізарная праграма навуковых даследаванняў, вынікі якіх узбагацілі сусветную навуку.

Стварэннем магутных касмічных караблёў-спадарожнікаў «Усход-3» і «Усход-4», шматдзённым групавым палётам на гэтых караблях, ажыццёўленым лётчыкамі-касманаўтамі А. Р. Нікалаевым і П. Р. Паповічам, унесен новы выдатны ўклад у ажыццяўленне пастаўленай XXII з'ездам КПСС гістарычнай задачы нашай савецкай навукі — заняць перадавыя пазіцыі ў свеце па ўсіх асноўных напрамках навукі і тэхнікі.

Поспехі Савецкага Саюза ў асваенні космасу яшчэ раз пераканаўча паказваюць, якую невычарпальную стваральную сілу мае наша сацыялістычнае грамадства. Цяпер увесь свет бачыць, на якія вялікія подзвігі здольны савецкі народ — актыўны і свядомы будаўнік камунізма.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР ад імя Камуністычнай партыі, Савецкага ўрада, усіх народаў нашай Радзімы сардэчна і горача віншуюць вучоных, канструктараў, інжынераў, тэхнікаў, рабочых, калектывы і арганізацыі, усіх, хто ўдзельнічаў у стварэнні новых касмічных караблёў-спадарожнікаў «Усход-3» і «Усход-4», у падрыхтоўцы і паспяховым ажыццяўленні групавога касмічнага палёту.

Слава савецкім вучоным, канструктарам, інжынерам, тэхнікам і рабочым — стваральнікам выдатных касмічных караблёў-спадарожнікаў!

Слава доблесным савецкім касманаўтам!

Слава гераічнаму савецкаму народу — будаўніку камунізма!

Слава Камуністычнай партыі Савецкага Саюза — натхніцелю і арганізатару ўсіх перамог савецкага народа!

Наперад, да перамогі камунізма!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС | ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР | САВЕТ МІНІСТРАЎ СССР.

ЖЫВАЯ ЛЕГЕНДА

Цудоўная навіна! У летапіс найвялікшых перамог чалавецтва на шляху прагрэсу залатымі літарамі запісана слаўная старонка. На магутных касмічных караблях, створаных геніем савецкіх людзей, два гордыя сокалы нашай краіны Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч здзейснілі небывалы палёт у будучае, пераадолеўшы на працягу некалькіх дзён мільёны кіламетраў.

Мы бязмерна ганарымся нашымі вучонымі, інжынерамі, рабочымі, волатамі-касманаўтамі, якія, перамагаючы сілы прыроды і падпарадкоўваючы іх сваёй волі, гэтым легендарным подзвігам зноў праславілі нашу Радзіму.

В. В. БАРЫСЕНКА,
член-карэспандэнт АН БССР
доктар філалагічных навук.

ЗАЙЗДРОШЧУ!

Я зайздрошчу дзярзанню, дакладнасці, мужнасці нашых касманаўтаў. Зайздрошчу таму, што яны бачылі ў сваіх палётах.

Як, напэўна, кожнаму з мастакоў, мне карціць узяцца за касмічную тэму. Я ўяўляю яе вырашэнне ў жанры станкавага жывапісу. Але як адлюстраваць тое, што бачылі яны? Для нас усё гэта пакуль што фантастыка. Для іх — рэчаіснасць. Зайздрошчу!

Павел МАСЛЕНІКАЎ,
заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

РАДУЕМСЯ! ЗАХАПЛЯЕМСЯ! ГАНАРЫМСЯ!

УСМЕШКА З КОСМАСУ

Георгій ПАПОЎ

Вялікія падзеі заўсёды прыходзяць нечакана. Чагосьці чакаеш, ведаеш, што вось-вось штосьці здарыцца, і ўсё ж гэта «штосьці» застае цябе знянацку.

Так было і ў гэтыя, з выгляду нічым непрыкметныя дні жніўня, калі спачатку карабель «Усход-3», а следам за ім і карабель «Усход-4» з касманаўтамі на борце ўзляцелі ў бязмежныя прасторы Сусвету.

Жыццё ў гэтыя дні ішло сваёй чаргою. У Чарапаўцы плавіла чыгун толькі што задутая домна. Дзесьці на Лене геолагі працягвалі разведку глыбіннай — кембрыйскай — нафты. У Салігорску выдаваліся на-гара новыя тоны каштоўнага сільвініту. Абітурыенты — а іх у гэтыя дні было вельмі многа, — хваляваліся перад апошнімі экзаменамі.

І раптам на нейкае імгненне свет замёр: Масква папярэдзіла, што хутка будзе перададзена важнае паведамленне... Вядома, паязды працягвалі імчаць па сваіх маршрутах, цеплаходы — баразніць водныя гладзі, а камбайны абмалочваць збожжа новага ўраджаю... Аднак адчуванне было менавіта такое, нібы ўсё замёрла ў нецярплівым і напружаным чаканні. А потым з вуснаў людзей зляцела тысячаразовае паўтарэнне імя новага героя-касманаўта:

— Андрыян Нікалаеў!

Спачатку Юрый Гагарын, потым Герман Цітоў і вось — Андрыян Нікалаеў... Касманаўт-тры, наш, савецкі.

Мы ледзь паспелі прывыкнуць да новага імя, ледзь паспелі пазнаёміцца з фактамі яго біяграфіі, як новая вестка, бадай, яшчэ больш нечаканая: на караблі «Усход-4» накіраваўся ў падарожжа вакол Зямлі камуніст Павел Паповіч. І таксама — наш, савецкі.

Калі з поваду запуску карабля «Усход-3» сёй-той гаварыў, што гэта, маўляў, звыклая справа, гэтым ужо нікога не здзівіш, дык пасля прарыву ў космас Паўла Паповіча нават закаранелыя скептыкі не маглі ўтрымацца ад захаплення:

— Здарова! Небывала! Фантастычна!

Так, гэта было здорава, цудоўна, так цудоўна, што цяжка знайсці словы, каб выказаць бязмежную глыбіню нашай радасці. Здорава і цудоўна, таму што зроблена савецкім народам, а значыць—служыць вялікім мэтам міру і стварэння, узбагачае свет новымі ведамі пра Сусвет, набліжае нас да таго запаветнага часу, калі чалавек стане ўладаром не толькі Зямлі, але і іншых планет сонечнай сістэмы.

У гэтыя дні, калі партрэты Андрыяна Нікалаева і Паўла Паповіча не сыходзяць з газетных старонак і з экранаў тэлевізараў, міжволі прыгадваецца доўгі і цяжкі шлях чалавецтва ў космас — шлях да Сонца.

З далёкай, сівой старажытнасці дайшла да нас казка пра кілім - самалёт, які быццам здольны быў перанесці чалавека ў любое «царство-государство».

А затым былі зроблены і першыя спробы не толькі ў марах, а на самай справе, так сказаць, на практыцы адарвацца ад зямлі, як гэта робяць птушкі. Паводле сведчання аднаго з летапісаў, яшчэ ў 1695 годзе да начальніка Стралецкага прыказа князя Івана Траякурава прывялі мужыка, які сказаў, што калі яму памогуць зрабіць крылы, як ён загадае, — дык ён будзе «лётаць, як жораў».

Вось яшчэ калі гэта зачыналася!

Выхадка мужыка, відавочна, здалася князю Траякураву дрэннай і вельмі дзёрзкай. Трэба думаць, князь проста выштурхнуў яго або загадаў адсцябаць дубцамі. Але якая блізкая і зразумелая гэтая дзёрзкасць нам, людзям дваццатага стагоддзя! Ён бліжэйшы да нас па духу, той невядомы мужык, чым усе князі і баяры, разам узятыя.

Не могуць не выклікаць водгуку ў нашым асяроддзі і ўсе наступныя спробы адарвацца ад зямлі-матухны, зірнуць на яе з вышыні птушынага палёту. А іх было нямала!

Прыгадаем, чытач... У трыццатых гадах XVIII стагоддзя пад'ячы Кракутны першым у свеце робіць палёт на паветраным шары. У самым пачатку XIX стагоддзя акадэмік Якаў Змітравіч Захараў, хімік па спецыяльнасці, адным з першых узнімаецца на аэрастаце з навуковай мэтай. А пазней, у другой палавіне таго ж XIX стагоддзя, контр-адмірал Аляксандр Фёдаравіч Мажайскі стварае лятальны апарат цяжэйшы за паветра. Гэты апарат, як вядома, адарваўся ад зямлі і зрабіў кароткі палёт.

Людзі навукі — людзі рэвалюцыйнай, пераўтвараючай свет думкі. І глыбока сімвалічна, што не хто іншы, як Мікалай Іванавіч Кібальчыч, палымяны народаволец, удзельнік замаху на цара Аляксандра II, незадоўга перад пакараннем смерцю распрацаваў падрабязную схему першага ў свеце рэактыўнага лятальнага апарата... Не яго віна, што гэтае адкрыццё было пахавана ў жандарскіх архівах на многія дзесяцігоддзі...

Нарэшце, 1903 год — двойчы знамянальны ў гісторыі нашай дзяржавы. Як чытач памятае, у гэтым годзе адбыўся другі з'езд нашай партыі, які прыняў сваю першую рэвалюцыйную праграму. І тады ж геніяльны самавук Канстанцін Эдуардавіч Цыялкоўскі апублікаваў артыкул «Даследаванне сусветных прастораў рэактыўнымі прыборамі», які мы смела можам назваць першай праграмай асваення і пакарэння космасу.

Так крок за крокам рухаўся чалавек ад мары-казкі да цудоўнай, небывалай, фантастычнай явы.

Далейшае адбывалася, можна сказаць, на нашых вачах. Першыя самалёты — маторныя, а затым і рэактыўныя, першыя штучныя спадарожнікі Зямлі, першыя касмічныя караблі, пілатуемыя Юрыем Гагарыным і Германам Цітовым... І вось цяпер, у гэтыя дні, — ужо не адзін, а два караблі адначасова баразнілі касмічныя далі. Яны былі запушчаны з інтэрвалам праз суткі, але як дакладна запушчаны! Яны лёталі на блізкай адлегласці, амаль побач, і пілоты-касманаўты — Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч падтрымлівалі адзін з адным пастаянную радыёсувязь і бачылі адзін аднаго ў ілюмінатары.

Але самым надзвычайным, бадай, быў факт, што мы, земляне, бачылі іх на экранах сваіх тэлевізараў. Не толькі мы, савецкія людзі, не толькі працоўныя іншых сацыялістычных краін, размешчаных па суседству з намі, — уся Еўропа бачыла! І была ўзрушана і ўсхвалявана, і радавалася разам з намі гераічнаму подзвігу.

Ды і цяжка, немагчыма было заставацца раўнадушным. Яны — героі-касманаўты — дзесьці далёка-далёка, за межамі зямнога прыцягнення. Нямыслімая вышыня, нямыслімая, цяжка ўяўляемая ў сваёй бязмежнасці прастора. Там усё не тое — і неба, і Сонца, і сама Зямля. Яны — касманаўты, зручна, камфартабельна размясціліся ў кабінах сваіх караблёў і заняты звыклымі справамі. А мы, іх землякі і суайчыннікі, седзячы ў сваіх кватэрах, бачым, як спакойна, засяроджана бярэ ў рукі бартавы журнал Андрыян Нікалаеў, як паварочвае галаву, а потым усміхаецца слаўнай, шырокай усмешкай Павел Паповіч.

Усмешка з космасу...

Самі караблі «Усход-3» і «Усход-4» мы з поўнай падставай можам назваць цудам XX стагоддзя. Не меншае захапленне выклікае і дакладнасць — здзіўляючая дакладнасць! — з якой гэтыя караблі выведзены на арбіту вакол Зямлі. Але ўсмешка... Усмешка касманаўта, якая выклікала ўсмешку ў адказ ва ўсіх, хто сачыў за імі з Зямлі, — гэта ўжо сапраўды штосьці неверагоднае.

Касманаўт усміхаецца — значыць ён спакойны. А спакойны ён таму, што нават на секунду не дапускае сумненняў у тым, што карабель надзейны, ён не сапсуецца і не падвядзе, і яму, касманаўту, прыемна працаваць у кабіне гэтага цуда-карабля.

І яшчэ, магчыма, таму, што ведае: ён, касманаўт, цяпер не проста на валакозямной арбіце, — ён на арбіце камунізма! Да яго скіраваны позіркі (ужо не ўяўныя, а самыя, так сказаць, рэальныя) усіх савецкіх людзей, усяго чалавецтва.

— Здарова! Небывала! Фантастычна! — зноў і зноў паўтараюцца словы захаплення.

Свет ужо схіліў галовы перад подзвігам Андрыяна Нікалаева і Паўла Паповіча. Іх біяграфіі цяпер вядомы кожнаму малому, кожнаму школьніку. Іх ведаюць у твар не толькі ў нас, у Савецкім Саюзе, але і ва ўсім свеце. Гэта біяграфіі і твары простых савецкіх людзей, выхаванцаў камсамола і ленінскай партыі. І Андрыян і Павел нарадзіліся ў сялянскай сям'і. Вучыліся, потым працавалі, потым зноў вучыліся і зноў працавалі... Толькі адзін з іх нарадзіўся і вырас у Прыволжы, у Чувашыі, а другі — на Украіне, непадалёк ад старажытнага Кіева... Абодва камуністы, абодва прысутнічалі ў якасці гасцей на гістарычным XXII з'ездзе КПСС...

Свет схіляе галовы і перад тымі, пакуль што невядомымі, працаўнікамі і героямі, якія падрыхтавалі караблі «Усход-3» і «Усход-4» у такія працяглыя палёты. Іх называюць па пасадзе «Галоўны Канструктар», «Галоўны Тэарэтык Касманаўтыкі»... Газеты не публікуюць іх партрэтаў. Але жыхары планеты Зямля думаюць пра іх у гэтыя дні з глыбокай удзячнасцю. Ды інакш і нельга думаць. Яны ўвасабляюць геній Чалавека, які пакарае бязмерныя касмічныя далі. Яны ўзнімаюць і ўзвялічваюць сваім навуковым подзвігам усё чалавецтва.

Тое, што аказалася не пад сілу буржуазным вучоным, — зрабілі і працягваюць рабіць савецкія вучоныя, інжынеры, рабочыя. І рабіць спакойна, без шуму, як і належыць савецкім людзям.

Цяпер усім відавочна, што **мы**, а не **яны** (чытай — амерыканцы) першымі прарвёмся да Месяца, дзе ўжо чакае нас вымпел з гербам Савецкага Саюза. Мы, а не яны пратопчам першую сцежку сярод месячных гор і мораў і памахаем адтуль рукою жыхарам Зямлі. Як хутка настане гэты час, гадаць цяжка. Аднак ён не за гарамі, гэты час, ён надыходзіць, і дня, калі гэта здарыцца, усе чакаюць з нецярплівасцю.

Калі думаеш пра гэта, прыгадваецца і невядомы мужык, што калісьці прыходзіў да князя Траякурава з фантастычнай прапановай, і пад'ячы Кракутны са сваім паветраным шарам, і, нарэшце, настаўнік з Калугі, «грамадзянін Сусвету» Канстанцін Эдуардавіч Цыялкоўскі... Выхадцы з народа, а ў нашы дні — сам народ, Гаспадар Свету, — вось хто робіць сапраўдныя цуды ў разгадцы адвечных тайнаў прыроды.

... Цяпер, калі пішуцца гэтыя радкі, касманаўты Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч ужо шчасліва прызямліліся ў зададзеным раёне. Мы зноў — ужо адсюль, з зямлі, — убачылі іх усмешкі, іх твары. Убачылі масквічы і мінчане, варшавяне і парыжане, жыхары Прагі і Хельсінкі, многіх іншых гарадоў Еўропы.

І ў адказ усюды расквітнелі мільёны сардэчных, сяброўскіх усмешак. Усміхаюцца людзі Зямлі, усміхаецца ўся наша, не так ужо старая планета. І ад гэтых усмешак робіцца святлей на душы, як бывае ў дні вялікіх свят.

Ды калі ўдумацца, трыумф нашай навукі і ёсць свята — свята Чалавека і Чалавецтва. З гэтым групавым палётам у космас Чалавек стаў нібы больш мудры і магутнейшы, а гэта, пагадзіцеся, што-небудзь ды азначае! Нават у наш час, багаты самымі нечаканымі і захапляючымі падзеямі.

Касманаўт — гэта не толькі фізічная загартоўка. А. Р. Нікалаеў у час заняткаў.

Фота Веры ЖЫХАРЭНКА (ТАСС).

Кастусь КІРЭЕНКА

ПОЎНІЦЦА СЭРЦА ЛЮБОЎЮ

Вуліцы Мінска —
як мора, наўсцяж.
Вуліцы Мінска —
бы ў свята.
— Чулі! У небе
яшчэ адзін наш!
Ў космасе два касманаўты!

Радасць бруіцца
з тысяч вачэй.
Сэрцы ўздымае ўрачыстасць.
Звоняць з рэдакцыі:
— Чулі! Хутчэй!
Водгук свой напішыце!..

Космасу волаты, нашы арлы,
Родныя Тры і Чатыры!
Вам ужо ў свеце нямала хвалы
Спелі паспешныя ліры.

Што ж, непаспешна
спяюць апасля,
З месцаў далёкіх і зблізку.
Мне ж вы дазвольце —
шлю сёння я
Вам рэпартаж гэты
з Мінска.

Што там у космасе —
я не скажу,
Гэта вы скажаце самі.
Я ж—усё, чым навек даражу,
Сёння
Звязваю з вамі.

Ведайце, ў тыя хвіліны, калі
Смела спаткаўшыся ў высях,
Вы аблятালі навокал зямлі, —
Мы—быццам песню
знайшлі ўсе.

Людзям хочацца лепшымі быць,
Людзям хочацца шчыра любіць,
Людзі душой пачысцелі.
Думкі імкнуцца ў дружбе
крыляць,
Іх, агнявых, анічым не суняць,
Бо яны к вам паляцелі!

ЖАРТ ЦІ ПРАРОЦТВА?

У гэтыя дні я завяршаў сваё чарговае чытальніцкае падарожжа. Раніцаю прыехаў на радзіму Якуба Коласа ў вёску Мікалаеўшчына. Адтуль пайшоў ў славутую Смольню, дзе некалі адбылася першая сустрэча Якуба Коласа і Янкі Купалы. На падыходзе ўбачыў вялікі натоўп людзей, узрушаных радаснай навіною аб шчаслівым прызямленні герояў-касманаўтаў. Мая асабістая радасць улілася ў агульную радасць шумнага натоўпу калгаснікаў. Усе мы з захапленнем гаварылі пра гістарычную падзею — подзвіг яшчэ двух родных савецкіх людзей.

— Рыхтуйся выступаць на Месяцы! — пажартаваў, пад'ехаўшы на машыне, Даніла Міцкевіч — дырэктар музея Якуба Коласа.

Жарт?.. Хто яго ведае, а можа якраз прароцтва?!

Аляксей СЛЕСАРЭНКА,
заслужаны дзеяч культуры БССР.

Раней...

...і цяпер.

Мал. М. ЖЫТНІЦКАГА.

МІЖ ЗОРАК

Хто сказаў бы паўвека назад,
Што да зор паляціць з братам
брат!
Ды ніхто ж бы табе не паверыў,
Падазроным бы позіркам
змерыў...
Ну, а сёння між зорак лятаюць
І зару-зараніцу вітаюць.
Гляньце ж вы на ракет чараду,
Што з Зямлёю размову вядуць!
Сам Хрушчоў касманаўта пытае,
Як сябе Андрыян адчувае.
— Я сябе адчуваю, як дома!
Нам дарога ўжо гэта знаёма!

Марыя УРБАНОВІЧ,
рабочая трэста сталовых.
Мінск.

ЯК ХОЧАЦЦА АБНЯЦЬ ВАС, РОДНЫЯ!

Мы перажываем дні ўсеагульнай радасці. Маё сэрца напоўнена гордасцю за нашу вялікую Радзіму, за наш адважны і таленавіты народ.

Яшчэ не паспела ў маёй свядомасці ўмацавацца асацыяцыя з трыма васняцоўскімі волатамі, як на арбіту быў выведзены чацвёрты касманаўт-волат. Такім чынам і тут, як і ўсюды і ва ўсім, мы ідзём усё вышэй і вышэй па шляху ажыццяўлення вялікіх задач пабудовы камунізма. Як хочацца абняць вас і падзякаваць вам ад усяго сэрца, нашы родныя крылатыя волаты Юрый Гагарын, Герман Цітоў, Андрыян Нікалаеў і Павел Паповіч.

Няхай заўсёды вам спадарожнічае поспех, здароўе і шчасце.

І. ЖДАНОВІЧ,
народная артыстка БССР.

ВІТАЮ!

Нашы савецкія людзі ўзнялі сцяг міру да вышынь космасу. Мы лятаем вышэй за ўсіх, хутчэй за ўсіх, лепш за ўсіх. І ў нас толькі мірныя мэты. Усім сэрцам далучаюся да тых шчаслівуцаў, каму выпадзе гонар асабіста пацiснуць рукі слаўным сынам народа Андрыяну Нікалаеву і Паўлу Паповічу.

Ул. ГАНКОВІЧ,
загадчык Узджэнскага раённага аддзела культуры.

КАСМІЧНЫЯ АРЛЫ

Словы С. ШУШКЕВІЧА
Музыка Я. ЦІКОЦКАГА

У мінулым нумары нашай газеты паведамлялася, што Яўгеній Карлавіч Цікоцкі, пачуўшы паведамленне аб запуску новага касмічнага карабля «Усход-3», адразу ж знайшоў музычную тэму новай песні. Не было толькі ў песні слоў. І як жа ўзрадаваўся кампазітар, убачыўшы ў газеце, побач з заметкай аб гэтай новай мелодыі, верш С. Шушкевіча, прысвечаны той жа падзеі. Верш адпавядаў мелодыі, што нарадзілася ў кампазітара.

У той жа дзень новая песня «Касмічныя арлы» прагучала па радыё, а сёння мы друкуем яе ў газеце.

Масква, Космас, Нікалаеву, Паповічу...

Галоўны паштамт. Прасторная і высокая зала падобна на растрывожаны шумны вулей. Людзі каля ўсіх акенцаў. Занятыя ўсе сталы. Асабліва мнагалюдна ля акенца з надпісам: «Прыём тэлеграм».

— Многа ў гэтыя дні тэлеграм у адрас касманаўтаў?

— Глядзіце, — усміхаецца ў адказ брыгадзір участка тэлеграфістак Лілія Іванаўна Камарова, дастаючы дзве тоўстыя папкі з сінімі бланкамі. — Зараз іх адсартую.

І Лілія Іванаўна хутка і спрытна перабірае тэлеграмы. На бар'ер лёг даволі ўнушальны стос.

— Пазнаёмцеся пакуль з гэтымі, — прапанавала Лілія Іванаўна.

Хочам, дарагі чытач, і цябе пазнаёміць з некаторымі тэлеграмамі, пасланымі з Мінска. Вось яны. Чытаем першую...

«Масква, Крэмль, таварышу Хрушчову. Дарагі Мікіта Сяргеевіч! Шчаслівыя гераічным палётам касманаўтаў. Сённяшні дзень наша камуністычная брыгада адсвяткавала камсамольскае вяселле двух членаў брыгады: Капланавай, Ляўко».

У шчаслівы памятны дзень адбылося ваша вяселле, дарагія сябры! Няхай жа маладая сям'я будзе моцнай і трывалай, як матэрыял, з якога створаны нашы зорныя караблі!

«Масква, касманаўтам тры, чатыры. Дарагія Андрыян і Павел! Радзіма і вас двое — зусім радасна!.. Моцна паціскаю рукі. Жадаю шчаслівага вяртання. Ваш цёзка Барыс Гарбузаў».

Хоць Барыс і не цёзка Андрыяну і Паўлу, але нам зразумелыя пачуцці аўтара тэлеграмы. Яму так хочацца быць цёзкам касманаўтаў! Дазволім яму, дарагі чытач.

А вось Людзе, вучаніцы сёмага класа «А» 16 школы Мінска пашанцавала. Падумаць толькі — яна аказалася аднафаміліцай вядомага касманаўта. І пра гэта Людачка захацела апавясціць увесь космас:

«Дарагі Андрыян Рыгоравіч! Віншую Вас палётам, жадаю спакойнай ночы, шчаслівага прызямлення. Нікалаева Люда».

Захапленне людзей настолькі вялікае, што многім не хапае звычайных слоў, каб выказаць свае гарачыя пачуцці. І ляцяць у космас вершаваныя тэлеграмы. Няхай вершы недасканалыя, але яны вельмі шчырыя. Настаўніца школы-інтэрната № 1 г. Мінска М. Лук тэлеграфуе:

«Вы взяли в дружеский полёт
Весь гений Циолковского,
Гагарина весенний взлёт,
Могучий ум Жуковского».

А рабочы Віталій Шымук паслаў фотатэлеграмай цэлую «касмічную» паэму. Вось невялікі ўрывак з яе:

«...Так они летят плечом
к плечу,
Выполняя партии задание.
Я не говорить—кричать хочу,
Кораблей приветствуя свидание.

Слава вам, создатели дорог,
По которым улицей зеленой
Прилетит, когда настанет срок,
Звездолет к планете
отдаленной!»

І новая хваля тэлеграм, калі радыё прынесла радасную вестку, што героі-касманаўты шчасліва прызямліліся...

«Масква, касманаўту-чатыры Паповічу.

Дарагі Павел! Ад шчырага сэрца вітаю выдатным выкананнем задання і паспяховым вяртаннем на родную зямлю. Жадаю добрага здароўя і доўгіх гадоў службы на шчасце Радзімы. Твой друг Воўка Раманаў».

Выбіраем яшчэ адну тэлеграму. Яна цікавая сваім адрасам:

«Узін, Кіеўскай вобласці, вуліца імя Паўла Паповіча, 22-а, Паповічам.

Дарагія! Віншуем ад усяго сэрца шчаслівым прызямленнем Паўла Раманавіча. Абдымаем і моцна-моцна ўсіх цалуем. Сакаловы».

Тэлеграфныя апараты працягваюць выстукваць кулямётнымі чэргамі:

«Масква. Андрыяну Нікалаеву, Паўлу Паповічу...»

Мінчане ведаюць: адрас дакладны. Іх тэлеграмы абавязкова дойдуць!

Б. СОКАЛ.

Фотарэпартаж гэтых дзён

Яшчэ адна тэлеграма касманаўтам!..

Нежанаты!..

На экране тэлевізара — касманаўты.

У ЗАГСе. Няхай ваш Паўлік вырастае такім, як слаўны яго цёзка!

Фота М. РУБІНШТЭЙНА.

ПОЛАЦК... Задумлівая, ціхая Дзвіна. Замкавая гара над вусцем Палаты з востраверхім гмахам — Сафійскім саборам. Запалоцце. Спас-Ефрасіньеўская царква — архітэктурны помнік XII стагоддзя. Напаўразбураная цытадэль кадэцкага корпуса, або, як яго называлі раней, езуіцкага калегіума. І побач з гэтым — першакласны завод шклянога валакна, пяціпавярховыя, самага сучаснага стылю, жылыя дамы, буйнейшая будоўля сямігодкі — Нафтабуд.

За новым, сучасным, нялёгка ўбачыць сляды мінулага, і той, хто прыязджае сюды ўпершыню і не вельмі цікавіцца гісторыяй, ніколі не падумае, што гэтаму звычайнаму на першы погляд гораду сёлета споўнілася тысяча сто год.

Тысяча сто год... Колькі людскіх пакаленняў змянілі адно аднаго за гэты час! Колькі падзей — і крывавых, змрочных, і светлых, урачыстых — прашумела над нашай зямлёй! Чаго толькі не запомніла Дзвіна, імкнучы свае воды на захад, да сівой Балтыкі.

Калі я прыязджаю ў Полацк, родны мне горад яшчэ з часоў далёкага юнацтва, я перш за ўсё наведваю мясціны, з якімі звязана гісторыя гэтага старога і разам з тым надзвычай памаладзелага сёння слаўнага горада на Дзвіне.

По прыступках, што вядуць з Фрунзенскай вуліцы па крутым схіле ўгору, узбіраюся на вал Івана Грознага. Ціха шумяць паабапал дарожкі на грэбні разложыстыя ліпы, прыглушаючы шум ажыўленага гарадскога руху ўнізе. Праз прасветы між дрэў добра відаць цэнтральная частка горада, яго паўночна-ўсходняя і паўночная ўскраіны з карпусамі прадпрыемстваў, грамадскімі будынкамі і новымі жылымі кварталамі.

Сёння ў Полацку

Праспект Карла Маркса.

Від горада з Зарэчча.

Экскаватаршчык Нафтабуда Валерый Старынскі.

Узрост горада спецыялісты вызначаюць па летапісах і архіўных даданых, па тых помніках старажытнасці, што захаваліся да нашых дзён. Полацку — 1 100 гадоў, і ў гэтыя дні, 18—19 жніўня, горад будзе адзначаць свой юбілей. Адбудзецца ўрачыстая сесія гарадскога Савета дэпутатаў працоўных, масавыя гулянні, вечары і многае іншае. Але мастака Леаніда Чурко, які вярнуўся з Полацка некалькі дзён назад, бадай менш за ўсё захапіла старажытнасць. Новы малады савецкі Полацк, яго людзі, яго вуліцы і будынкі натхнілі мастака, і ён прапанаваў рэдакцыі вось гэтыя замалёўкі, якія бачыце вы на трэцяй і чацвёртай старонках нашай газеты.

СТАРАЖЫТНЫ І—МАЛАДЫ

Тарас ХАДКЕВІЧ

Вабяць вока загарадныя, пранізаныя сонцам, мякка-сінія лясістыя далі.

Потым, спусціўшыся з вала, праходжу Чырвоным мостам цераз звілістую, у крутых берагах Палату і накіроўваюся да Спас-Ефрасіньеўскай царквы. Яна стаіць на невысокім узгорку над Палатой, якая робіць тут круты паварот. Калі царква адчынена, заглядваю ўнутр, каб яшчэ і яшчэ раз палюбавацца роспісам сцен, старажытнымі фрэскамі.

Але найбольш прываблівае мяне, як і кожнага, хто прыязджае ў Полацк, Замкавая або Сафійская гара, абрывы якой строма навісаюць над Дзвіной і вусцем яе прытока — Палаты. Прыемна блукаць па замчышчу, перабіраючы ў памяці старонкі гісторыі, ці сядзець над абрывам, углядаючыся ў люстраную гладзь Дзвіны, адчуваючы за плячыма аграмадзіну Сафійскага сабора, вострыя шапкі якога, здаецца, упёрліся ў самае неба.

З правага боку — вусце Палаты і Запалоцце, злева — шумлівы новы горад, наперадзе — задуменная прыгажуня-Дзвіна з востравам, які не раз упамінаецца ў гістарычных дакументах.

Іменна ў гэтым месцы, дзе ўпадае Палата ў Дзвіну, у незапамятныя часы сівой мінуўшчыны нарадзіўся Полацк. Ён існаваў яшчэ да таго, як яго ўпершыню ўпамянуў летапіс пад 862 годам разам з тагачаснымі буйнейшымі гарадамі Старажытнай Русі. Там у «Повести временных лет»:

«В лето 6 370 ... прия власть Рюрик и роздая мужем своим грады, овому Полотеск, овому Ростов, другому Белоозеро, и по тем городам суть находницы варязи, а перьвые насельницы в Новегороде словени, в Полотьски кривичи, в Ростове меря, в Белоозере весь, в Муроме мурома».

Ад гэтай даты першага ўпамінання ў летапісе вядзецца летазлічэнне Полацка. Ён старэйшы горад у Беларусі і адзін са старэйшых ва ўсім Савецкім Саюзе.

Мінуўшчына горада выключна бурная, багатая крывавымі падзеямі, бясконцымі ўзлётамі і заняпадамі. Размешчаны на Заходняй Дзвіне, важнейшым водным шляху з Усходу на Захад, паблізу славутага шляху «из варяг в греки», Полацк, як і ўся абшырная ў той час Полацкая зямля, што ўваходзіла калісьці ў старажытна-рускую дзяржаву, а пазней склала аснову беларускай зямлі, здаўна-давён прыцягвала прагныя позіркі хцівых да чужога дабра захопнікаў — і сваіх, кроўных, і чужынцаў.

Перагортваючы старонкі гісторыі, нам нельга не ўспомніць час своеасаблівага росквіту Полацкай зямлі ў складзе Кіеўскай Русі, калі княжыў на ёй нашчадак кіеўскага князя Уладзіміра-«хрысціцеля» Усяслаў, празваны народам чарадзеем.

Пра яго ў «Слове аб палку Ігаравым» гаворыцца: «Всеслав князь людем судяше, князем грады рядяше, а сам в ночь волком рыскаше: из Киева дорыскаше до кур Тмутороканя, великому Хръсови волком путь прерыскаше. Тому в Полотске позвониша заутреню рано у святыя Софеи в колоколы, а он в Киеве звон слыша».

У тым жа «Слове аб палку Ігаравым» апісваецца бітва Усяслава з кіеўскімі Яраславічамі пад Мінскам, калі ён «воўкам скочыў на Нямігу з Дудутак»:

На Нямізе снапы сцелюць
галовамі,
Малоцяць цапамі сталёвымі,
Жыццё кладуць на таку,
Веюць душу ад цела.

З нашага цяперашняга пункту гледжання гэтыя міжусобныя сваркі ўяўляюцца як нелады ў адной сям'і, як імкненне давесці, хто дужэйшы і каму павінны падпарадкавацца астатнія. Полацкая зямля, відавочна, мела сілу, каб змагацца за першынство ў старажытна-рускай дзяржаве.

Нават калі памёр Усяслаў і гэтая зямля была падзелена на дробныя ўдзельныя княствы паміж яго сынамі, і пазней, калі яе, як і ўсю тэрыторыю цяперашняй Беларусі, захапілі літоўскія феадалы, Полацк не мірыўся са становішчам паднявольнага княства. Са старых часоў, як і ў Ноўгарадзе, тут збіралася веча — сход гараджан, якое вырашала важнейшыя пытанні, у тым ліку і пытанне аб тым — прыняць таго ці іншага князя або намесніка цэнтральнай улады або не прыняць.

Так, калі літоўскі вялікі князь Ягайла аддаў Полацк свайму брату Скіргайлу, палачане не прынялі яго, а, пасадзіўшы на старога каняку, выправілі з горада — убірайся туды, адкуль прыехаў.

І яшчэ цікавы гістарычны факт. У другой палове XIV стагоддзя ў Полацку княжыў Андрэй, таксама брат Ягайлы. Ягайла падтрымліваў добрыя адносіны з татарскім ханам Мамаем і абяцаў яму дапамогу ў яго паходзе на Русь. А полацкі Андрэй прывёў свой полк на дапамогу Дзмітрыю Данскому і ў час Кулікоўскай бітвы камандаваў правым крылом рускіх войск.

Хто толькі не квапіўся на Полацк і падуладную яму зямлю! З Прыбалтыкі нападалі нямецкія драпежнікі-рыцары, з прыбужскіх і прыднепраўскіх лясоў — ваўчыная літва. У канцы XIII — пачатку XIV стагоддзяў, карыстаючыся мангола-татарскім нашэсцем на Русь, Полацкую зямлю падпарадкавалі сабе літоўскія феадалы, а пасля дзяржаўнай уніі Літвы з Польшчай яна вымушана была ўвайсці ў склад польска-літоўскай дзяржавы — Рэч Паспалітую.

Бачыў Полацк і войскі шведскіх інтэрвентаў, частка якіх знайшла сваю пагібель у бітве пры беларускай вёсцы Лясная, той бітве, якая была прэлюдыяй поўнага разгрому войска Карла XII пад Палтавай, і разнамоўных салдат грабежнай арміі Напалеона. Кожны прыход захопнікаў суправаджаўся разбурэннямі, разбоямі, пажарамі, незлічонымі няшчасцямі для працавітага, свабодалюбівага насельніцтва.

Паколькі палачане, як і наогул беларусы, выйшлі з адной калыскі, з аднаго гнязда з рускім і ўкраінскім народамі, зразумелы іх сімпатыі і цяга да старэйшага брата — рускага народа, які ў сілу раду гістарычных акалічнасцей раней за беларусаў і ўкраінцаў здабыў незалежнасць і прымусіў іншыя краіны лічыцца з сабой на міжнароднай арэне.

Маскоўская ж дзяржава, якая па праву лічыла сябе спадчынніцай колішняй магутнай Кіеўскай Русі, не магла ў сваю чаргу не быць заклапочанай лёсам беларусаў і ўкраінцаў, што знаходзіліся пад іншаземным прыгнётам.

У другой палове XVI стагоддзя, у час Лівонскай вайны Полацк быў узят Іванам Грозным і далучан да рускай дзяржавы. Іван Грозны пабудаваў некалькі крэпасцей у ваколіцах горада, а самы горад аперазаў земляным валам, рэшткі якога захаваліся і да сённяшняга дня.

Калі ж праз шаснаццаць год да горада падступіў з вялікім войскам польскі кароль Стэфан Баторый, палачане аказалі актыўную дапамогу рускім воінам. Як сведчаць гістарычныя крыніцы, частка насельніцтва горада разам з рэшткамі рускага гарнізона зачынілася ў Сафійскім саборы і палічыла за лепшае загінуць, чым здацца ворагу. Горад быў дашчэнту разбураны, у пажары загінула і багацейшая бібліятэка Сафійскага сабора.

Думаючы пра ўсё гэта, міжвольна прыгадваеш словы беларускага паэта дваццатых гадоў Алеся Дудара, звернутыя да Полацка:

Цябе гісторыя ў свае
скрыжалі
ўпісала гранямі руін.
Ні кроплі літасці, ні іскры
жалю
твае не ведалі страі.

Калі ўважліва знаёмішся з гісторыяй Полацка, яскрава ўяўляеш яго то горадам буйнога росквіту, шырокай славы, горадам, да якога па Дзвіне і яе прытоках з розных канцоў плылі вастраносыя лодкі з таварамі рускіх і іншаземных купцоў на торжышча пад Сафійскай гарой, перад якім схіляліся ў глыбокай пашане іншаземныя госці, з якога выйшлі такія выдатныя дзеячы культуры, як беларускі асветнік і першадрукар Георгій-Францішак Скарына і вядомы паэт і вучоны XVII стагоддзя Сымон Полацкі, то горадам, спустошаным ваеннымі нападамі, пажарамі, эпідэміямі.

Нічога дзіўнага няма ў тым, што пасля бясконцых нягод Полацк у першай палове XIX стагоддзя налічваў крыху больш трох тысяч жыхароў, а да канца стагоддзя яго насельніцтва павялічвалася ўсяго на 20 тысяч. Быў гэта дробны гарадок з вузкімі вулкамі, крамкамі гандляроў, маленькімі саматужнымі майстэрнямі, бясконцым переразвонам цэркваў і касцёлаў.

Але якія няшчасці ні навальваліся на яго, ён мужна пераносіў іх. Як нельга было вычарпаць ваду з імклівай, паўнаводнай Дзвіны, так нельга было пакарыць ці знішчыць працалюбівы, горды народ, што жыў на яе берагах, змагаўся з нязванымі прышэльцамі і выношваў у сэрцы мару аб лепшай, светлай долі.

І горад паступова зноў уставаў пасля спусташэнняў і нёс сваю славу скрозь стагоддзі далей, у будучыню.

Апошні раз Полацк быў нядчадна разбураны ўжо на памяці нашага пакалення — нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Мне выпала пабываць у горадзе неўзабаве пасля таго, як ён быў вызвалены ад фашысцкіх акупантаў Савецкай Арміяй. Хоць я бачыў і да таго шмат знявечаных гарадоў і вёсак, Полацк пакідаў асабліва цяжкае ўражанне. У ім заставалася ўсяго некалькі тысяч жыхароў, і тыя туліліся ў скляпеннях руін, у зямлянках, у наспех збудаваных дашчаных хацінах, а вакол чарнелі руіны і папялішчы, на месцы жылых кварталаў пышна разрастаўся быльнёг.

У мінулыя часы, каб хоць у нейкай ступені аднавіць горад, тым больш пасля такіх страшэнных разбурэнняў, патрэбны былі многія дзесяцігоддзі. На гэты ж раз, дзякуючы клопатам Савецкай дзяржавы і працоўным намаганням палачан, ён, як і іншыя знявечаныя фашысцкімі акупантамі беларускія гарады, падняўся з руін у небывала кароткі тэрмін, расшырыўся, расквітнеў, стаў прыгажэйшы, чым быў да вайны.

Прыемна цяпер сысці з цягніка на новым прыгожым вакзале, прайсці праз прывакзальны сквер і ўбачыць добраўпарадкаваныя вуліцы і плошчы, шматпавярховыя, з густам збудаваныя жылыя дамы, будынкі грамадскага, культурна-асветнага і бытавога прызначэння, магазіны, светлыя карпусы розных прамысловых прадпрыемстваў.

Цэнтр горада, дзе колісь вузкія вулкі ўліваліся ў маленькую плошчу перад кадэцкім корпусам, празваную палачанамі «талерачкай», ператваран ва ўтульны пышна зялёны парк з кветнікамі, асфальтаванымі дарожкамі, лавачкамі ў засені дрэў. Ды і сама «талерачка» з манументальным помнікам савецкім воінам, што загінулі ў баях за вызваленне Полацка ад гітлераўцаў, стала непазнавальнай.

У кожны свой прыезд у гэты блізкі майму сэрцу горад я з радасным пачуццём хаджу па яго абноўленых вуліцах, плошчах, скверах, заўважаю нешта новае, маладое ў яго абліччы і ў складзе жыцця. То гэта новы, узведзены за маю адсутнасць будынак прыгожай архітэктуры, то новыя партрэты перадавікоў вытворчасці на гарадской Дошцы гонару, то новая пастаноўка народнага тэатра ў Доме культуры, то сустрэчы з новымі людзьмі з іх навінамі аб поспехах у працы і жыцці.

Так, палачанам ёсць чым ганарыцца — і развіццём прамысловасці і будаўніцтва, і навучальнымі ўстановамі, і высокім узроўнем культуры. Сёння ў горадзе жыве звыш шасцідзесяці тысяч чалавек, а калі ўвойдзе ў строй вялікая будоўля сямігодкі — нафтаперапрацоўчы завод з яго новым горадам, што будуецца непадалёку ад Полацка на беразе Дзвіны, колькасць насельніцтва больш чым падвоіцца.

Не горадам гандляроў, дробных прамыслоўцаў, рамеснікаў і мяшчан, як гэта было да Кастрычніка, а горадам рабочых, савецкай інтэлігенцыі, вучнёўскай і студэнцкай моладзі, горадам багатых здабыткаў і цудоўных перспектыў паўстае перад намі сённяшні старажытны і малады ў сваім росце Полацк.

Спакойна, ціха ў пагодлівы дзень нясе на захад свае воды Дзвіна. Яна злучае тры братнія рэспублікі — РСФСР, Беларусь, Латвію. Дружба паміж імі, як і паміж усімі братнімі савецкімі народамі, непахісная. І 1100-годдзе Полацка — гэта слаўная дата не толькі ў жыцці палачан і беларускага народа, але і ўсіх народаў Краіны Саветаў.

З кінакамерай па рэспубліцы

«Савецкая Беларусь» № 21

Лета выдалася сёлета дажджлівае. Аднак прапашныя культуры на палях рэспублікі адчуваюць сябе нядрэнна. У гэтым гледачы пераканаюцца, калі прагледзяць першы сюжэт кіначасопіса «Савецкая Беларусь» № 21, які выпусціла на экраны Мінская студыя навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў.

У Гомелі нядаўна ўступіў у строй новы малочны завод. Тут усе працэсы механізаваны. Машыны, якія замяняюць ручную працу, сканструяваны савецкімі інжынерамі і зроблены на айчынных прадпрыемствах. Гэта самы буйны малочны завод рэспублікі (за змену ён можа апрацаваць 105 тон малака). Пра гэта расказана ў другім сюжэце кіначасопіса.

Далей гледачы пачуюць успаміны генерал-маёра авіяцыі Забалуева аб подзвігах двойчы Героя Савецкага Саюза Сяргея Іванавіча Грыцаўца, пабываюць у Беларускай дзяржаўнай бібліятэцы імя Леніна, пазнаёмяцца з бразільскімі ўдзельнікамі Сусветнага кангрэса міру, якія наведалі нядаўна Мінск і калгас імя Гастэлы Мінскага раёна.

Заключныя кінакадры прысвечаны матчу па боксу паміж спартсменамі Беларусі і Узбекістана.

КНІЖНЫ ГРАМАДСКІ...

На нарадзе работнікаў культуры ў Крупках абмяркоўваліся пытанні распаўсюджвання кнігі сярод насельніцтва. Работнікі бібліятэк, гандлю, камсамольскія актывісты ў адзін голас гаварылі аб тым, што пунктаў продажу кнігі ў раёне мала.

— Трэба адкрыць яшчэ адзін кніжны магазін,— прапанавалі камсамольцы.

— Адкрыць можна, — згадзіўся старшыня райспажыўсаюза, — але хто ж будзе працаваць, малая зарплата.

— Прычым тут зарплата? — пачуўся нечы голас. — Калі трэба, я буду працаваць у такім магазіне пасля работы бясплатна.

Усе ў зале павярнуліся да дзяўчыны, якая падала рэпліку.

Гэта была Зоя Борбат—камсамолка, работніца раённай санэпідэмстанцыі. Дзяўчына прайшла ў прэзідыум і расказала, як яна ўяўляе сабе работу кнігарні на грамадскіх асновах.

Усім удзельнікам нарады спадабалася прапанова Зоі. Назаўтра ў раённым цэнтры быў створаны савет грамадскіх распаўсюджвальнікаў і прапагандыстаў кнігі—заснавальнік новага магазіна.

У горадзе была закусачная, у якой часта наладжваліся п'янкі. Жыхары даўно прасілі закрыць яе. Добрае памяшканне дачакалася лепшага часу. За некалькі дзён былі зроблены кніжныя паліцы, расстаўлены стэлажы, і былую закусачную ўжо нельга пазнаць.

Дырэктарам магазіна раённы савет распаўсюджвальнікаў і прапагандыстаў кнігі прызначыў супрацоўніка ветэрынарнай лячэбніцы Л. Майсееву, грамадскімі прадаўцамі, акрамя Зоі, сталі Я. Закрэўская, Л. Цітавец, А. Куляй, Т. Карэцкая, А. Пацэеў, Л. Барысава і Н. Цімафеенка.

У райспажыўсаюзе актывісты атрымалі літаратуру, любоўна расклалі яе па аддзелах. Савет зацвердзіў графік работы. Грамадскія прадаўцы працуюць у магазіне тры разы на тыдзень па чатыры гадзіны ў дзень. Акрамя продажу кніг у іх абавязак уваходзіць таксама ўтрыманне памяшкання ў чысціні. Магазін, такім чынам, нічога не каштуе дзяржаве.

Новая кнігарня хутка заваявала папулярнасць у жыхароў. Тут ветлівае абслугоўванне, кнігу можна не толькі купіць, але проста так пачытаць. Прадаўцы дамагаюцца выканаць кожную просьбу наведвальніка. Адзін з пакупнікоў, напрыклад, папрасіў Л. Майсееву памагчы яму набыць падручнік пра рухавік аўтамабіля.

— Такой кнігі цяпер няма, — адказала дзяўчына, — але я пашукаю на базе. Зайдзіце праз два дні, пастараемся ваш заказ выканаць.

Праз два дні кнігу сапраўды ўручылі задаволенаму хлопцу.

Якія эканамічныя паказчыкі работы грамадскай кнігарні?

Толькі за першы тыдзень магазін прадаў кніг на 70 рублёў. А на месяц калектыў вызначыў сабе заданне (разам з грамадскімі распаўсюджвальнікамі кнігі) у 500 рублёў. Абавязацельства паспяхова выконваецца.

Магазін на грамадскіх асновах апраўдаў сябе. Цяпер такія кнігарні збіраюцца адкрыць у Халопенічах і Бабры.

К. САНЬКО.

МУЗЫЧНЫ «ЧАЦВЕР» У ПАРКУ

Калі ў вас у чацвер будзе ўвечары вольны час, наведайце летні тэатр Пінскага гарадскога парку. Вы не пашкадуеце і абавязкова прыйдзеце ў парк і ў наступны чацвер.

Чаму мы так упэўнены ў гэтым? Ды таму, што «чацвер» у Пінскім парку не просты, а музычны. Музыка ж, як вядома, валодае асаблівай сілай прыцягнення.

Сёлета Пінскі гарадскі парк значна пашырыў культурнае абслугоўванне працоўных. Пінчане пачалі часцей наведваць парк. Але асабліва мнагалюдна бывае тут у чацвер, калі ў летнім тэатры выступае духавы аркестр пад кіраўніцтвам Б. Дылдзіна.

Музыканты духавога аркестра ў Пінскім парку кваліфікаваныя, у аркестра добрая сыгранасць, асаблівая выразнасць выканання. Усё гэта вынік творчага кіраўніцтва калектывам з боку дырыжора Барыса Фёдаравіча Дылдзіна — удумлівага, усебакова падрыхтаванага музыканта.

Кожны музычны «чацвер» у Пінскім парку прысвечаны пэўнай тэме. Адзін вечар тут выконваюць творы народнай музыкі, другі — музыку з кінафільмаў, трэці — оперную музыку. Спецыяльныя канцэрты прысвячаюцца творчасці рускіх і зарубежных кампазітараў.

Чым глыбей чалавек адчувае музыку, тым шырэйшыя яго мастацкія запатрабаванні, тым ён багацейшы. Дырэкцыя Пінскага гарадскога парку робіць добрую справу, прапагандуючы ў такой папулярнай форме музычнае мастацтва.

Ул. БАРАВІКОЎ.

СПЕКТАКЛІ НАШЫХ ГАСЦЕЙ

НЕЗВЫЧАЙНА І ЗАБАЎНА

Падзеі і сітуацыі новай аперэты А. Сандлера «Эўрыка!», паказанай у Мінску нашымі гасцямі—іванаўскімі артыстамі, даволі забаўныя... Дацэнт біялагічнага факультэта Антон Антонавіч Славін на занятках са студэнтамі - першакурснікамі расказвае пра захапляючыя перспектывы сваёй навуковай работы. Ён імкнецца эксперыментальна вывесці пратаплазму, марачы пра той час, калі ў штучных умовах работнікі навукі здолеюць стварыць чалавека. Студэнты з цікавасцю слухаюць лекцыі свайго педагога — рамантыка і летуценніка. Але асабліва ўважліва і горача ўспрымае кожнае слова Славіна Марыша. Тайна закаханая ў Антона Антонавіча, дзяўчына застаецца пасля заняткаў у яго лабараторыі, каб пакласці на стол букет кветак: у Славіна ж дзень нараджэння! Аднак малады вучоны вось-вось павінен яшчэ сюды вярнуцца, і Марыша хаваецца ў вялікі кацёл, у якім Славін робіць свае доследы. Жадаючы правучыць дзяўчыну, педагог, раптам убачыўшы яе ў катле, робіць выгляд, што вельмі здзіўлены і ўзрадаваны: нарэшце яму ўдалося ва ўмовах навуковай лабараторыі стварыць... жывога чалавека. «Эўрыка! — крычыць Антон Антонавіч,— знайшоў!» Марыша вымушана прыняць такую гульню...

Тое, што адбываецца на сцэне, вядома, умоўна. Так у жыцці не бывае. Тым не менш мы прымаем гэтую ўмоўнасць, таму што пранікаемся сімпатыяй да маладога вучонага і студэнткі Марышы і адразу ж здагадваемся, які будзе вынік гэтай гульні.

Асноўная драматургічная лінія аперэты (тэкст Л. Аркадзьева, В. і А. Дняпровых) будуецца на развіцці ўзаемаадносін паміж Марышай і Славіным, на высмейванні мяшчанскіх поглядаў на жыццё маці Антона — Маргарыты Паўлаўны. Праўда, у самым пачатку спектакля здавалася, што гледачоў уцягнуць у цікавую размову пра нашу студэнцкую моладзь, пра яе вучобу і жыццё. Аднак гэтай размовы не атрымалася. Мы даведваемся толькі аб тым, што адзін студэнт просіць таварыша здаць за яго экзамен Славіну, які не ведае ў твар сваіх выхаванцаў, і што ўсе сябры Марышы гатовы стаць замест яе ўдзельнікамі ўяўнага доследу. Вось па сутнасці і ўсё пра моладзь. Гэта, безумоўна, крыху здрабняе тэму.

Але рэжысёр спектакля Р. Розенберг здолеў знайсці ў музычна-драматычным творы цікавы матэрыял і правільна расставіць у ім акцэнты. Паводзіны артыстаў на сцэне амаль усюды апраўданы, кожны з іх у асноўным трымае сябе ў прапанаваных акалічнасцях упэўнена і дакладна. Гэта — сучасная аперэта, дзе жывуць і дзейнічаюць сучасныя героі. Да таго ж большасць удзельнікаў спектакля—маладыя выканаўцы, што надае яму свежасць і непасрэднасць.

Праўда, нельга не папракнуць рэжысёра за тое, што іншы раз, відаць з яго благаславення, некаторыя выканаўцы занадта захапляюцца камікаваннем, робяць стаўку на не вельмі патрабавальны мастацкі густ. Чаму, напрыклад, такой дурной выглядае ўрач-лагапед Ала Карпаўна? Я не ведаю, ці прадугледжана аўтарамі тэксту аперэты даволі дзіўнае вымаўленне гэтага гора-ўрача, які па роду сваёй прафесіі закліканы рабіць высакародную справу — выпраўляць у людзей дэфекты мовы. Аднак у спектаклі мова самога лагапеда (артыстка З. Жакава) не вытрымлівае ніякай крытыкі. Можа гэта і смешна, але такое грубае высмейванне Алы Карпаўны нічым у аперэце не апраўдана.

Ці не занадта шмат шуму ў суседнім пакоі, дзе Спірыдон ганяецца за Марышай? Што там адбываецца — няўжо дзяўчына б'е шыбы і люстры?

Увогуле камедыйныя персанажы ў спектаклі імкнуцца выклікаць у глядзельнай зале як мага больш смеху. Артыстка Л. Высоцкая іншы раз проста іграе «на публіку». Вобраз, створаны выдатнай выканаўцай, ужо сам па сабе мае дастаткова камічнага, нават больш таго—гэта востра сатырычны вобраз. Маргарыта Паўлаўна — прадстаўніца ваяўнічага мяшчанства. Яна марыць аб кар'еры сына, аб тым, што ён сваімі незвычайнымі навуковымі адкрыццямі (у будучым) праславіць сваё імя і заадно імя сваёй маці. Дзеля гэтага Маргарыта Паўлаўна ўзяла на сябе права распараджацца жыццём дарослага сына, вызначыла кола яго знаёмых, кола яго і сваіх асабістых сувязей, з якіх, вядома ж, можна мець выгаду. Яна ілжывая, двудушная, беспардонная ў сваіх разважаннях. Нарэшце, Маргарыта Паўлаўна проста невук: яна ўсур'ёз паверыла, што яе сын сапраўды стварыў у сваёй лабараторыі жывога чалавека, дзяўчыну Эўрыку (як яна назвала Марышу, пачуўшы гэта слова ад Антона). Такой і паказвае на сцэне сваю гераіню Л. Высоцкая. І актрысе зусім няма патрэбы камікаваць і «пераігрываць» у ролі. Вобраз Маргарыты Паўлаўны і без таго атрымаўся ў актрысы пераканальны, востра гратэскавы.

Яшчэ адзін камічны персанаж — Спірыдон. Тут жа трэба зазначыць, што само вызначэнне аўтарамі яго месца ў творы — «служыцель лабараторыі» — не зусім зразумелае. Але сутнасць не ў гэтым. У выкананні артыста А. Хахлова Спірыдон мітуслівы, ён шмат бегае, скача па сцэне (нават пераскочыў аднойчы прысеўшую Маргарыту Паўлаўну). Усе трукі ўзяты акцёрам напракат са старой аперэты.

Добрае ўражанне пакідаюць лірычныя героі спектакля. Асабліва сімпатычная Марыша ў выкананні А. Арлоўскай. Пяшчотная і летуценная, стройная і тоненькая, як бярозка, нясмелая ў выяўленні сваіх душэўных пачуццяў да маладога вучонага, гэтая дзяўчына ў той жа час з дзёрзкай, адчаяннай рашучасцю прымае ўдзел у «разыгранай» інсцэніроўцы. Марыша міжволі становіцца ўдзельніцай і віноўніцай развянчання куміра Антона — яго маці. Дзяўчына прымушае таксама Славіна задумацца над сваімі жыццёвымі прынцыпамі і ў многім перагледзець іх.

Роля Марышы ў п'есе выпісана сакавіта, яркімі фарбамі, і ў выкананні А. Арлоўскай яна прымаецца адразу, без усялякіх пярэчанняў. Яе Марыша натуральная, рухавая. Калі артыстка спявае, яе лёгкі, прыемны голас таксама гучыць свабодна і натуральна (толькі ў некаторых месцах вакальнай партыі Марышы неабходна дамагчыся большай чысціні інтанацыі). Марышай любуешся і тады, калі яна іграе Эўрыку, і калі адкрываецца ў сваіх пачуццях Антону, і калі яна танцуе з ім ліпсі.

Вобраз Антона надзелены ў спектаклі мяккім гумарам. Гэта летуценнік, які адмовіўся ад усяго, што магло б перашкодзіць яго навуковай дзейнасці. Тут ён, між іншым, знаходзіцца пад вялікім уплывам маці, з-пад якога яму ўрэшце ўдаецца вырвацца. Артыст А. Логінаў добра адчуў унутраны характар свайго героя. І тое, што робіць на сцэне Славін, уяўляецца нам лагічным і прадуманым. Пасля першай жа арыі Славіна з хорам пераконваешся, што ў А. Логінава сакавіты барытон, якім ён добра валодае.

Абодва выканаўцы галоўных роляў складаюць у спектаклі выдатны ансамбль.

Музыкі ў аперэце нямнога, і яна ў асноўным памагае раскрываць характары лірычных герояў. Апроч некалькіх невялікіх арый, у спектаклі ёсць і масавыя хоры, і тыя і другія меладычныя і цікавыя па сваіх мастацкіх вартасцях. Прывабная музыка танца ліпсі, які задорна танцуюць Марыша і Антон (балетмайстар В. Іжэўскі).

Музычная частка спектакля, дзякуючы старраннай працы дырыжора В. Беліца, на добрым узроўні. Пад яго кіраўніцтвам аркестр гучыць стройна, зладжана. Заслугоўвае ўхвалы работа хормайстра С. Ахомуша.

Сцэна са спектакля «Эўрыка!»

Фота С. ЧЫРЭШКІНА.

Прыемна, што мастак Л. Смірноў адмовіўся ад грувасткіх дэкарацый. Мастацкае афармленне спектакля вырашана прыгожа, проста.

Нягледзячы на некаторыя спрэчныя моманты ў самой аперэце і асобныя недахопы ў спектаклі, пастаноўка яшчэ аднаго тэатральнага твора на тэму нашага сучаснага жыцця — значнае дасягненне творчага калектыву з горада Іванава.

А. РАКАВА.

У СНЕЖНІ

Дэкада самадзейнага мастацтва

АНСАМБЛЬ ДУДАРОЎ

Жалейка, цымбалы, скрыпка — беларускія народныя музычныя інструменты. Іх не забываюць і сёння. Ледзь не ў кожнай вёсцы знойдзеш і цымбаліста і скрыпача, а вось дудар стаў рэдкасцю.

Да Дэкады самадзейнага мастацтва ў Капылі пад кіраўніцтвам Аляксея Фёдаравіча Клякіна нядаўна створан жаночы ансамбль дудароў. 18 дзяўчат вывучаюць тэхніку ігры на дудцы і нотную грамату.

Новая задума захапіла дзяўчат. Ужо можна гаварыць пра першыя крокі ў рабоце. Дзяўчаты развучылі старадаўнюю беларускую народную песню «Зязюленька». Яны нават прынялі ўдзел у канцэрце, які адбыўся ў саўгасе «Лясное».

Пакуль што працаваць нялёгка, многія ўдзельнікі ансамбля ў адпачынку. Але цяжкасці не засмучаюць энтузіястаў народнай музыкі. Марыя Скірыч, Тамара Курачкіна, Алена Ілюковіч, Тамара Мысліцкая і іншыя ахвотна наведваюць рэпетыцыі. Цяпер артысты ансамбля развучваюць папуры з беларускіх народных песень.

Да Дэкады самадзейнага мастацтва рыхтуюцца таксама ўдзельнікі духавых аркестраў двух калгасаў Капыльшчыны — «Пралетарый» і «Рассвет», хор і эстрадны аркестр раённага Дома культуры.

ВЫСТУПАЮЦЬ НАФТАБУДАЎЦЫ

У калгас імя Чкалава Пліскага раёна прыехалі дарагія госці — самадзейныя артысты ўпраўлення базы механізацыі Полацкага нафтабуда. Лірычныя песні, танцы, цікавыя інсцэніроўкі і аднаактовая п'еса А. Рылько «Гора чубатае» — вось што складала праграму канцэрта.

Калгас імя Чкалава знаходзіцца за 70 кіламетраў ад Нафтабуда. Аднак справа не ў адлегласці.

— Куды б ні ехаць, толькі з добрай і цікавай праграмай, — гаворыць кіраўнік самадзейнага гуртка Віктар Алахаў. — Наш калектыў зусім малады, яшчэ толькі пачынае расці.

Актыўны ўдзел у ім прымае бульдазерыст Мікола Сямёнаў. Ён любіць танцы і добра іх выконвае. Добра спявае беларускія народныя песні табельшчыца Зінаіда Бельская. Мікола Ткачоў, рабочы базы механізацыі, хораша чытае фельетоны і байкі.

У калектыве 25 рабочых і служачых. Усе яны цяпер старанна рыхтуюцца да Дэкады самадзейнага мастацтва. Яны выступалі ў Полацку, Бігосаве, у калгасах «Светлы шлях», «Палата» і «Новыя Гараны».

Ф. РАМАШКА.

Танцавальная сюіта

Орша славіцца арыгінальнымі творчымі самадзейнымі калектывамі. Добрыя артысты ў чыгуначным клубе імя Кірава. Любяць самадзейнае мастацтва ткачыхі і прадзільшчыцы Аршанскага ільнокамбіната. Працуюць гурткі і ў іншых прадпрыемствах і ва ўстановах горада.

У такіх умовах, вядома, аматарам мастацтва цяжка саборнічаць. Але танцоры Аршанскага раённага Дома культуры смела ідуць насустрач творчаму экзамену — Дэкадзе самадзейнага мастацтва.

Шаснаццаць юнакоў і дзяўчат ахвотна наведваюць рэпетыцыі танцавальнага гуртка, якім кіруе вялікі энтузіяст гэтага мастацтва Аляксей Ламыга. Пяць год — невялікі тэрмін існавання для творчага калектыву. За гэты час маладыя танцоры паспяхова выступалі ў «Крыжачку», «Лявонісе», у полькы «Бабачка» і іншых народных танцах. Новая праца калектыву — пастаноўка «Юрачкі» і «Маладзічок».

Да Дэкады самадзейнага мастацтва калектыў рыхтуе танцавальную сюіту, прысвечаную [illegible] будаўнікам.

Новая праца захапіла ўвесь калектыў. Ледзь не кожны вечар збіраюцца танцоры ў раённым Доме культуры на рэпетыцыі.

У гэтыя дні на Магілёўшчыне праходзіць эстафета калектываў мастацкай самадзейнасці вобласці. Самадзейныя артысты [illegible] культурна-асветных устаноў, абменьваюцца канцэртамі.

У Клічаве нядаўна выступілі з цікавай канцэртнай праграмай самадзейныя артысты Кіраўскага раённага Дома культуры, а 5 жніўня ў гасцях у асіповіцкіх працоўных пабывалі клічаўскія аматары сцэны.

Многа ўвагі і сіл аддае развіццю самадзейнага мастацтва дырэктар Клічаўскага Дома піянераў камсамолка Ніна Комар. Яна — арганізатар і актыўная ўдзельніца мастацкай самадзейнасці раённага Дома культуры.

На здымку — Ніна Комар перад выхадам на сцэну.

Фота М. СЧЫСЛЕНКА.

Адухоўлены твар, добрая, ласкавая ўсмешка. Гэта — эканаміст калгаса «Зара» Кобрынскага раёна камсамолка Данута Козел. Дзяўчына добра танцуе і спявае. А яшчэ Данута — вялікі аматар мастацкага чытання.

Цяпер калгасныя артысты актыўна рыхтуюцца да рэспубліканскай Дэкады мастацкай самадзейнасці: развучваюць новыя песні і танцы. А нядаўна ўдзельнікі самадзейнасці калгаса «Зара» наведалі будоўлю Бярозаўскай ДРЭС. Вечарам яны наладзілі там канцэрт.

На здымку — Данута Козел чытае байку.

Фота А. ВЯЛІКАСЕЛЬЦА.

КАЛГАСНЫЯ СПЕВАКІ

У Талачынскім раёне многія ведаюць спевакоў з калгаса «Першае мая». Яго старшыня Іван Пятровіч Нарчук прымае да сэрца клопаты і справы калгасных артыстаў. Хор неаднаразова выходзіў пераможцам на раённых аглядах мастацкай самадзейнасці. Выступаў ён і ў Віцебску. Але вось у Мінску ні разу не быў. Цяпер калгасныя харысты спадзяюцца, што сваю мару здзейсняць.

І пажылыя і моладзь прымаюць удзел у гэтым цікавым творчым калектыве. Вось акушэрка Дар'я Міхайлаўна Баразна, побач з ёю спявае настаўніца Маргарыта Мікалаеўна Лосева, а далей — сям'я калгаснікаў Картавіцкіх: браты Дзмітрый і Максім, сёстры Матруна і Марыя, пляменніца Галіна Аніковіч. Актыўная ўдзельніца хору ветэран калгаса Лідзія Фамінічна Рабцава. Яшчэ, нядаўна яна была звеннявой па ільну, а цяпер пайшла на заслужаны адпачынак. Але хор калгасніца не пакінула, па-ранейшаму прыходзіць на рэпетыцыі.

У рэпертуары хору — больш паўсотні беларускіх народных і сучасных песень. Цяпер калектыў развучвае новыя песні.

— Але цяжка падабраць новыя арыгінальныя беларускія песні. Вось нам бы вельмі хацелася развучыць добрую меладычную песню пра нашых герояў-касманаўтаў. Але такой песні мы, на вялікі жаль, пакуль што не маем, — гаворыць кіраўнік хору Марыя Талошка. — Вялікая просьба да беларускіх кампазітараў: дайце самадзейным калектывам новыя песні пра нашага сучасніка — актыўнага будаўніка камуністычнага заўтра.

Прэміі — лепшым

На заводзе «Гомсельмаш» падведзены вынікі агляду мастацкай самадзейнасці. Грашовымі прэміямі адзначаны драматычны і танцавальны калектывы, дзіцячы харавы гурток, аркестр народных інструментаў і духавы аркестр. Прэміі атрымалі звыш 50 выканаўцаў. Сярод іх — мадэльшчык Іван Бялюк, слесар Андрэй Дудко, табельшчыца Тамара Цітова, токар Іван Шубко, майстар Міхась Гарэлік і іншыя рабочыя і служачыя завода, якія актыўна ўдзельнічаюць у мастацкай самадзейнасці.

В. СЯМЁНАЎ.

ДЛЯ ВАС, АМАТАРЫ САМАДЗЕЙНАСЦІ

У рэспубліканскім Доме народнай творчасці

«РЭПЕРТУАРНЫ ЛІСТОК»

Днямі выходзіць у свет надрукаваны ў Мінскай абласной друкарні першы нумар «Рэпертуарнага лістка». Гэта — выданне рэспубліканскага Дома народнай творчасці. Лісток паможа самадзейным калектывам рыхтавацца да дэкады.

Аматарам харавога мастацтва прапануюцца: «Песня аб Леніне» (музыка А. Холмінава), «Ці хочуць рускія вайны» (музыка Э. Калманоўскага), «Бухенвальдскі набат» (музыка В. Мурадэлі), «Пры камунізме нам жыць» (музыка І. Кузняцова) і «Дубок» (музыка І. Ахрыменкі). Для змешанага хору а капэла рэкамендуецца песня «Ой, Нёман, наш Нёман» (словы і музыка А. Шыдлоўскага).

Танцавальныя гурткі здолеюць развучыць «Маладзёжную беларускую польку» (музыка Р. Пукста, пастаноўка і запіс танца заслужанага дзеяча культуры БССР С. Грабеншчыкава).

А тыя, хто захапляецца мастацкім чытаннем, знойдуць у лістку вершы П. Броўкі, К. Кірэенкі, А. Вольскага, Я. Далматоўскага і іншых аўтараў.

Тыраж «Рэпертуарнага лістка» — тысяча экзэмпляраў.

АЛЬБОМ СЦЭНІЧНАГА КАСЦЮМА

У задуме выданне «Альбома беларускага сцэнічнага народнага касцюма і беларускага сцэнічнага сучаснага касцюма». Эскізы народных касцюмаў сабраны ўжо.

Група мастакоў нашай рэспублікі атрымала заданне распрацаваць эскіз сучаснага сцэнічнага касцюма для хору і танцавальнага калектыву. Лепшыя эскізы будуць змешчаны ў «Альбоме».

СЕМІНАР МАСТАЦКІХ КІРАЎНІКОЎ РДК

У гэтыя дні надзвычай мнагалюдна ў рэспубліканскім Доме народнай творчасці. Чуюцца маладыя галасы, сёй-той паціху напявае новую песню ці паказвае таварышу новае па незнаёмага танца.

Закончыў сваю работу дзесяцідзённы семінар мастацкіх кіраўнікоў раённых дамоў культуры. У Мінск прыехала 110 работнікаў РДК. Працавалі тры секцыі: тэатральная, харэаграфічная і харавая. Акрамя спецыяльных лекцый шмат увагі аддавалася практычным заняткам. На занятках харэаграфічнай секцыі, напрыклад, развучваліся беларускія народныя танцы, рускія, украінскія і бальныя танцы.

Удзельнікі харавой секцыі знаёміліся з новымі песнямі, асновамі дырыжыравання. У цэнтры ўвагі тэатральнай секцыі былі заняткі па тэмах «Работа рэжысёра над п'есай», «Пастановачны план спектакля», «Работа акцёра над роллю».

БЮЛЕТЭНЬ «НАРОДНАЯ ТВОРЧАСЦЬ»

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці рыхтуе да выпуску інфармацыйны бюлетэнь «Народная творчасць». У ім будуць змяшчацца матэрыялы пра вопыт работы самадзейных калектываў рэспублікі, пра народных умельцаў і іх лепшыя працы. Шмат увагі будзе аддадзена новым формам работы самадзейных гурткоў Беларусі і суседніх братніх рэспублік — Літвы, Латвіі, Украіны, Расійскай Федэрацыі.

У першым нумары інфармацыйнага бюлетэня змяшчаюцца матэрыялы аб народных умельцах рэспублікі, пра самадзейны калектыў Віцебскага Палаца культуры мясцовай прамысловасці, агітбрыгаду Рэчыцкага раённага Дома культуры і рад іншых. Часопіс выходзіць на грамадскіх асновах.

КОНКУРС НА СТВАРЭННЕ ТАНЦА

Распрацоўваецца палажэнне рэспубліканскага конкурсу на стварэнне бальнага танца і сучаснага сцэнічнага беларускага танца.

ЗАВОЧНЫЯ КУРСЫ МАСТАКОЎ-АФАРМІЦЕЛЯЎ

З мэтай павышэння кваліфікацыі мастакоў-афарміцеляў, рэспубліканскі Дом народнай творчасці сумесна з выкладчыкамі Тэатральна-мастацкага інстытута заканчваюць распрацоўку праграмы завочных двухгадовых курсаў мастакоў - афарміцеляў. Курсы будуць працаваць на базе Тэатральна-мастацкага інстытута. Мяркуецца, што набор на курсы будзе аб'яўлены ў верасні гэтага года.

НЕ ДЗЕЛЯ СПРАВАЗДАЧЫ!

Мы часта гаворым пра тое, як лепш наладзіць прапаганду беларускай кнігі. Размова гэтая прадыктавана самім жыццём. Сапраўды, зойдзеш у кніжны магазін і ўбачыш, што на яго паліцах нямала твораў беларускіх пісьменнікаў. А спытаеш, які попыт на гэтыя кнігі, і прадавец, сумеўшыся, адкажа: «Слаба яшчэ купляюць... І што рабіць — не ведаем...»

А ці так гэта сапраўды? Ці не варта задумацца над тым, як прапагандуюць работнікі кніжнага гандлю, якім даручаны вельмі духоўны скарб — кніга. Трэба, каб прадавец ведаў, што за літаратуру ён атрымаў. Прадавец, які сам удумліва чытае і любіць кнігу, заўсёды будзе карысным дарадчыкам пакупніка. Але часта самі работнікі кніжнага гандлю глядзяць на кнігу, як на «тавар», які ім даручана распаўсюджваць, нямаведама за якія грахі.

Для ілюстрацыі мне хочацца прывесці два прыклады з практыкі работнікаў кніжнага гандлю спажывецкай кааперацыі нашай рэспублікі.

Святы кнігі ў нас цяпер праводзяцца часта. Гэта стала ўжо добрай традыцыяй у многіх гарадах і раённых цэнтрах рэспублікі. На сустрэчы з пакупнікамі ахвотна прыязджаюць пісьменнікі, бо кожная сустрэча з чытачом нечым новым узбагачае літаратара.

Старанна рыхтаваліся да свята кнігі ў Клецку. Шматлікія маляўнічыя афішы і радыё напаміналі кнігалюбам, што да іх у госці 5 жніўня прыедуць пісьменнікі Анатоль Астрэйка, Уладзімір Карпаў, Аляксей Кулакоўскі і Янка Скрыган.

Пра свята кнігі ў Клецку даведаліся ў суседніх Нясвіжскім і Капыльскім раёнах, і адтуль прыехалі людзі па кнігу. Словам, 5 жніўня ў клецкім парку яблыку не было дзе ўпасці, столькі народу сабралася. Добрымі арганізатарамі гэтай карыснай справы паказалі сябе мясцовыя партыйныя і камсамольскія арганізацыі, работнікі спажывецкай кааперацыі.

Свята кнігі адбылося на славу. Пісьменнікі ледзь паспявалі пісаць аўтографы на сваіх кнігах. Больш чым на сотні кніг паставілі аўтографы пісьменнікі Ул. Карпаў, А. Кулакоўскі, А. Астрэйка. Вось толькі Я. Скрыгану не пашанцавала. Яго кніг было завезена толькі 29 экземпляраў і ўсе яны вельмі хутка разышліся. Даводзілася пісаць аўтографы на кнігах іншых пісьменнікаў.

Сустрэчай былі задаволены і чытачы, і пісьменнікі, і работнікі кніжнага гандлю. [illegible] размова пісьменнікаў з чытачамі, ды і кніг было прададзена багата.

Поспех акрыліў. У Мінскім аблспажывсаюзе вырашылі правесці такое ж свята кнігі ў Старобіне 12 жніўня. Але ў старшыні праўлення Старобінскага райспажывсаюза І. Хрыплівых не знайшлося часу арганізаваць гэту справу. Розныя клопаты былі ў старшыні праўлення Мінскага аблспажывсаюза Г. Жураўскага. [illegible] начальнік аддзела кнігі В. Лунёў. Яны даручылі арганізаваць гэту справу старшаму таваразнаўцу на базе В. Валожыну, а той [illegible] мабыць, недзе адпачывае, і вырашыў таксама не ехаць у Старобін.

Ну, а пісьменнікі, вядома, адмовіцца не маглі. «Там жа людзі чакаюць, — думалі яны. — Значыць, трэба ехаць».

Пісьменнікі спадзяваліся на [illegible]. Але марныя былі іх спадзяванні. Ніякага свята кнігі не адбылося ў Старобіне. Народу прыйшло ў парк надзвычай мала, і не таму, што не любяць старобінцы кнігі, а таму, што ў гэты дзень уся моладзь паехала ў Салігорск на свята будаўніка.

На некалькіх дзесятках кніг паставілі свае аўтографы А. Кулакоўскі і М. Скрыпка. Колькі ні шукалі на базе і ў магазіне, а кніг Я. Скрыгана знайшлі толькі пяць экземпляраў, якія адразу ж былі прададзены.

— Мы не ведалі, што прыедзе пісьменнік Скрыган, — апраўдваўся інспектар аддзела кнігі Мінскага аблспажывсаюза А. Болтраш, якому было даручана наладзіць свята кнігі.

Ці можна лічыць нармальнай з'явай, калі ў кніжным магазіне і на базе з цяжкасцю адшукалі некалькі экземпляраў кнігі пісьменніка? Як жа тады ў Старобіне наладжана справа з заказам кніг? Хто адказвае і кантралюе такія, з дазволу сказаць, «заяўкі» на новую літаратуру?

Хоць з вялікімі непрыемнасцямі, але свята кнігі, на думку работнікаў спажывецкай кааперацыі, усё ж адбылося. Прыязджалі пісьменнікі, значыць, у справаздачы можна паставіць адпаведную «птушачку», астатняе — хоць трава не расці.

Я. ДАНСКАЯ.

ХАТНІЯ БІБЛІЯТЭКІ

Цялятніца калгаса імя Чапаева Мастоўскага раёна Гродзенскай вобласці Яніна Бохан вярнулася дадому з пакункам: яна набыла ў магазіне больш 20 кніг. Яніна Бохан — не адзіны кнігалюб у вёсцы. Немалыя хатнія бібліятэкі маюць ужо калгаснікі Фляр'ян Баўтрукевіч, Франц Лойка, Іван Маскевіч, Валянціна Бабрыцкая. Попыт на літаратуру ў магазінах раёна павялічваецца.

П. ВАЙЦЯХОЎСКІ.

З фондаў Палескай галерэі

У Брэсце адкрылася выстаўка графічных работ, якія сабраны і набыты створанай у Пінску Палескай мастацкай галерэяй. На гэтай выстаўцы экспануюцца больш ста твораў 65 аўтараў Масквы, Ленінграда, Кіева, Свярдлоўска, Кішынёва, Ташкента, Брэста і іншых гарадоў краіны.

Па свайму тэматычнаму зместу графічныя палотны аб'яднаны ў некалькі раздзелаў — «З жыцця Ул. І. Леніна», «За ўладу Саветаў», «Вялікая Айчынная вайна», «Наш сучаснік», «Пейзажы роднай краіны» і інш. Сатырычная графіка прадстаўлена ў асобным раздзеле пад назваю «На жаль, і так бывае». Тут мы сустракаемся з работамі заслужаных дзеячоў мастацтваў РСФСР Ю. Ганфа, К. Елісеева і іншых мастакоў-сатырыкаў, вядомых па свайму ўдзелу ў часопісе «Крокодил».

Б. УЛАДЗІМІРАЎ.

НА РАЁННАЙ СЦЭНЕ

За апошні час на сцэне Воранаўскага раённага Дома культуры выступалі з канцэртамі і спектаклямі многія мастацкія калектывы Беларусі і братніх рэспублік. Працоўныя гарадскога пасёлка пазнаёміліся з новай праграмай Беларускага народнага ансамбля песні і танца, з творчасцю народнага тэатра клуба імя Дзяржынскага горада Вільнюса. А гэтымі днямі ў Воранаве гастраліраваў калектыў Закарпацкага музычна-драматычнага тэатра. Ён паказаў на раённай сцэне французскую сатырычную камедыю Марселя Эме «Чужая галава».

М. ЖУКАЎ.

Леанід УЦЁСАЎ,
народны артыст РСФСР

МАСТАЦТВА — ВЕЧНАСЦЬ, МОДА — ІМГНЕННЕ

ДА ПЫТАННЯ АБ САВЕЦКІМ ДЖАЗЕ

Нямала цяпер дыскусій вядзецца вакол лёгкай музыкі і, у прыватнасці, джаза, у нас і за рубяжом. Несумненна, джаз мае вялікія магчымасці ўздзеяння на шырокую аўдыторыю моладзі. Але, як мне здаецца, джаз — гэта не стандартызаваная форма лёгкай музыкі. Ён, як і ўсякая музыка, можа набываць нацыянальныя рысы. Побач з тым, што існуе нямецкая, французская, італьянская сімфанічная музыка, чаму б не існаваць і джазу, які мае сваю нацыянальную форму і змест?

Сцвярджаць, што амерыканскі джаз ёсць адзіная форма гэтага мастацтва — тое ж самае, што сцвярджаць, быццам руская песня — адзіная форма песеннага мастацтва.

Мы з аднолькавым задавальненнем слухаем і амерыканскі джаз і так непадобныя на яго аркестры Паўднёвай Амерыкі.

У нас гастраліраваў Бені Гудман са сваім аркестрам. Мы пасяброўску яго сустрэлі. Нам падабаецца майстэрства выканання і разнастайнасць аранжыровак выконваемых твораў. Амерыканскія газеты лічаць прыезд Бені Гудмана да нас «разбурэннем гукавога бар'ера», які нібы існаваў паміж джазам і нашай краінай. Канцэпцыя вельмі забаўная. У век радыё, грампласцінак, магнітафона стварыць «гукавы бар'ер» наўрад ці магчыма. Трэба сказаць, што ў зарубежным друку нярэдка паяўляюцца артыкулы, аўтары якіх спрабуюць асвятліць стан джазавай музыкі ў СССР. Пішацца многа, але праўды мала. Некаторыя сцвярджэнні проста абсурдныя. Так, напрыклад, у амерыканскім часопісе «Сэтэрдэй рэвью» ў свой час паявіўся артыкул нейкага Рычарда Хэнсера, дзе ў падмацаванне сваіх доказаў «ганенняў» на джаз у СССР ён прыцягнуў выказванні... Платона. Так, так, філосафа Платона, які жыў амаль 2 400 год назад. Платон, бачыце, сказаў: «Нашы старэйшыны павінны захаваць у сіле адзін закон, ніколі яго не ўпускаць з поля зроку і заўсёды захоўваць з большай стараннасцю, чым іншыя... Мы павінны ўберагчы наша грамадства ад небяспекі ў выглядзе новых плыняў у музыцы; таму што форма і рытмы ў музыцы ніколі не мяняюцца без таго, каб не зрабіць змен у самых важных палітычных формах і шляхах».

Калі б падобная канцэпцыя адпавядала ісціне, дык у ЗША, дзе «форма і рытмы ў музыцы» джаза мяняюцца амаль штогод, адпаведна павінны былі б мяняцца і палітычныя формы і шляхі. Аднак гэтага пакуль не назіраецца.

Ніякіх «ганенняў» на джаз у Савецкай краіне няма. Ёсць пошукі, ёсць барацьба напрамкаў у мастацтве. Ёсць у нас у краіне людзі, якія адмоўна ставяцца да джаза; але ёсць такія, якія вельмі горача любяць джаз.

Ды і ў Амерыцы таксама не ўсе захапляюцца джазам. І там ёсць праціўнікі гэтага музычнага жанра. Вядома, мастацтва Бені Гудмана—не апошняе слова ў галіне амерыканскага джаза, да таго ж гісторыкі амерыканскага джаза, расстаўляючы вехі на шляху развіцця джазавай музыкі, звычайна нават забываюць аб яго ролі ў гэтай справе. Калі прасачыць па амерыканскіх крыніцах гэты шлях, дык атрымаецца: ад нью-арлеанскага стылю, праз стылі Луі Армстранга, Дзюка Элінгтана, Чарлі Паркера, Дзізі Гілеспі да стылю Анера Холмена. Можна назваць яшчэ цэлы рад не менш буйных музыкантаў. Нельга забываць таксама, што ў развіцці амерыканскага джаза негры адыгралі не менш значную ролю, чым, скажам, у амерыканскім спорце.

Мадэрн! Мадэрн! Мода! Мода! — крычаць многія аматары джаза. Нібы размова ідзе не пра мастацтва, а пра штаны — як іх шыць — з манжэтамі ці без манжэтаў.

Мне здаецца, што трэба не паважаць ні сябе, ні мастацтва, якому служыш, каб з такога пункту погляду глядзець на сваю творчасць. Вядома, ніхто не будзе адмаўляць, што музыка таксама мае мову. Гэтая мова можа быць сучасная або несучасная. Гайдн, Бах, Глюк — не сучасная мова. Пракоф'еў, Стравінскі, Шастаковіч — сучасная. І тое і другое грандыёзна. Але слова «мода» тут не прычым.

Ці можна ўявіць сабе такі дыялог?

— Я ўчора слухаў Дзевятую сімфонію Бетховена. Гэта цуда, а не музыка.

— Ды што вы? Гэта ж зусім не мадэрн. Вось Пракоф'еў — гэта мадэрн.

У мастацтве не бывае моды. Таму што мастацтва — вечнасць, а мода — імгненне.

Мне асабіста аднолькава дарагія ў джазе і Пол Уайтмен, і Дзюк Элінгтан, і Стэн Кантон таму, што і той, і другі, і трэці — мастацтва.

Калі амерыканскі джаз пабудаваны ў большай меры на танцавальнай музыцы, дык наш, савецкі, больш схільны да песні, і я назваў бы яго «песенным». Аснова яго — наша савецкая песня. У гэтай галіне мы маем значныя дасягненні. Задача, якую мы ставім перад сабою, — не пераймаць. Самае страшнае ў мастацтве — эпігонства.

У многіх краінах джаз-аркестры пераймаюць амерыканскі джаз і іншы раз паспяхова. Але гэта заўсёды толькі — копія, а копія не можа супернічаць з арыгіналам.

Яшчэ адна акалічнасць, якая вызначае наш джаз. Мы імкнёмся да выступлення на тэатральнай пляцоўцы для слухачоў і гледачоў. Амерыканскі джазавы аркестр лічыць за лепшае рэстаран і дансінг — гледачоў, якія ядуць і танцуюць. Сярод амерыканскіх музыкантаў існуе нават тэрмін «танцавальны бізнес».

Тэатральная пляцоўка прымушае нас больш думаць пра змест і сэнс нашай праграмы. Мы часта звяртаемся да дапамогі іншых відаў мастацтва. Так, напрыклад, мы (я гавару пра кіруемы мною калектыў — Дзяржаўны аркестр РСФСР) ставім музычныя п'есы, дзе музыканты іграюць не толькі свае партыі, але і ролі, як акцёры. Гэта бываюць і аднаактовыя вадэвілі («Музычны магазін»), і двухактовыя («Два караблі», «Царэўна Несмяяна»), і нават трохактовыя («Цёмная пляма»).

Усё гэта прывабная работа, якая дае вялікае творчае задавальненне. Кіруемы мною аркестр існуе 33 гады і калісьці ў пачатку свайго творчага шляху так і называўся «Тэатралізаваны джаз», або скарочана «Тэаджаз».

Вайна прымусіла нас пераключыцца на работу канцэртнага плана, таму што дэкарацыі, бутафорыя і рэквізіт пазбаўлялі нас магчымасці хуткага перасоўвання для выступленняў у франтавых умовах. Але ў пасляваенныя гады мы вярнуліся да тэатралізаваных музычных форм у нашым аркестры.

Шкада, што Бені Гудман і яго калегі, будучы ў Савецкім Саюзе, не знайшлі часу паглядзець і паслухаць хоць бы адзін з нашых эстрадных аркестраў, а такіх у нас нямала.

Гастролі Бені Гудмана яшчэ раз даказалі, што іграць танцавальную музыку многа лягчэй, чым песенную. Іграючы амерыканскую танцавальную музыку, гэты аркестр быў на вышыні сваёй задачы, калі ж ён звярнуўся, напрыклад, да савецкіх песень, дык яны, на жаль, адразу ж трацілі і сваю напеўную прыгажосць і сэнсавую сутнасць.

І ўсё ж, які джаз лепшы — танцавальны ці песенны?

І той і другі маюць права на існаванне, толькі шляхі іх розныя. Адзін ідзе праз вушы да ног, другі — праз тыя ж вушы да сэрца.

Амерыканцы энергічна адстайваюць свой прыярытэт у джазавай музыцы. Ну, што ж, мы гатовы ўступіць ім першынство ў гэтай галіне, паколькі ў інтэлектуальнай культуры чалавецтва ёсць больш значныя галіны, дзе прыярытэт Савецкай краіны не можа быць пахіснуты, як бы гэтага некаторыя людзі не жадалі.

У заключэнне хачу сказаць — мы лічым, што і ў галіне лёгкай музыкі магчымы і вельмі карысныя сяброўскія кантакты, якія могуць узбагаціць як нашу, так і заходнюю культуру.

АДН.

Сёння ў Полацку

Самы старажытны ў горадзе вал ля Сафійскага сабора.

Гасцініца.

У кампазітара Д. Лукаса на Нафтабудзе многа сяброў.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. Ул. ІВАШЫН, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), П. Ф. ПРЫХОДЗЬКА, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), М. Г. ТКАЧОЎ, І. З. ШАРАХОЎСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР. Адрас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай Мінск сакратара—3-25-25, аддзела літаратуры—3-22-04, аддзела мастацтва — рэдакцыі—3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара—3-25-25, адказнага 3-24-62, аддзела культуры—3-22-04, выдавецтва—3-19-52, бухгалтэрыі—3-11-03

«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у аўторак і пятніцу

АТ 01247.

Друкарня выдавецтва «Звязда».